

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC

31 dekabr 2021-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları
ve Müstəqil Auditorun Hesabatı**

Mündəricat

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1	Giriş.....	5
2	Bankın əməliyyat mühiti	5
3	Əsas uçot siyasəti	6
4	Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr	15
5	Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi	18
6	Yeni uçot qaydaları.....	19
7	Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	22
8	Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	24
9	Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	25
10	Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	39
11	Əmlak və əvədliliklər.....	40
12	Qeyri-maddi aktivlər	41
13	İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri	42
14	Mənfəət vergisi	43
15	Sair aktivlər və öhdəliklər	44
16	Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	45
17	Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	45
18	Nizamnamə kapitalı.....	46
19	Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	46
20	Faiz gəlirləri və xərcləri.....	47
21	Xalis haqq və komissiya gəlirləri	48
22	Ümumi, inzibati və işçi heyəti üzrə xərclər.....	48
23	Risqlərin idarə olunması	49
24	Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.....	58
25	Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması	60
26	Kapitalın adekvatlığı	61
27	Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr.....	62

Müstəqil Auditorun Hesabatı

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından "Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC-nin ("Bank") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Bankın maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditli Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin "Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti" bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) (MBEŞS Məcəlləsi) uyğun olaraq Bankdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz MBEŞS Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, ələcə də fırıldaqçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Bankı ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Bankın fəaliyyətsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fəaliyyətsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fəaliyyətsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranan bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sisteminə sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Bankın daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, habelə uçot texminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixində əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz Audit Komitəsinə digər məsələlərə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sisteminə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PricewaterhouseCoopers Audit Azərbaycan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

29 aprel 2022-ci il

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	202,924	183,540
Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	10	13,505	23,096
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	8	22,376	11,460
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	149,579	125,683
Əmlak və əvadanlıqlar	11	2,921	4,102
Qeyri-maddi aktivlər	12	7,189	7,677
İstifadə hüquqlu aktivlər	13	11,295	5,912
Sair aktivlər	15	8,037	7,835
CƏMI AKTİVLƏR		417,826	369,305
ÖHDƏLİKLƏR			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	16	20,207	11,972
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	17	286,424	249,563
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	14	2,190	1,717
Sair öhdəliklər	15	17,476	11,376
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		326,297	274,628
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	18	55,381	55,381
Bölüşdürülməmiş mənfəət		35,968	39,296
Sair ehtiyatlar		180	-
CƏMI KAPİTAL		91,529	94,677
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		417,826	369,305

29 aprel 2022-ci il tarixində Bankın İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Cenk Yüksel
 İdarə Heyətinin Sədri / Baş
 Direktor

Metanet Qasıмова
 Baş Mühəsib

Ramin Seftərov
 Maliyyə Hesabatları və
 İş Tekmilleşdirməsi
 Departamentinin Müdiri

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	2021	2020
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	20	17,878	21,668
Faiz xərcləri	20	(1,711)	(2,050)
Xalis faiz gəliri və oxşar gəlirlər		16,167	19,618
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	9	(3,593)	(284)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz gəliri və oxşar gəlirlər		12,574	19,334
Haqq və komissiya gəlirləri	21	9,084	8,706
Haqq və komissiya xərcləri	21	(5,472)	(4,715)
Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		(44)	(131)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		4,221	3,709
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi		(74)	(29)
Üzrə xalis zərər		54	15
Sair gəlirlər			
Ömək haqqı, ümumi və inzibati xərclər	22	(22,593)	(23,363)
Sair dəyərsizləşmə və ehtiyatlar		(79)	(53)
Vergidən əvvəlki (zərər)/mənfəət		(2,329)	3,473
Mənfəət vergisi xərcləri	14	(999)	(145)
İL ÜZRƏ (ZƏRƏR)/MƏNFƏƏT		(3,328)	3,328
II Üzrə sair məcmu gəlir:			
Mənfəət və ya zərər kimi təsnifləşdirilməyən sair məcmu gəlirdə tanınan ədalətli dəyər üzrə gəlir və ya zərər		180	-
İL ÜZRƏ CƏMI MƏCMU (ZƏRƏR)/GƏLİR		(3,148)	3,328

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Sair ehtiyatlar	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə qalıq	55,381	35,968	-	91,349
II üzrə mənfəət	-	3,328	-	3,328
II üzrə cəmi məcmu gəlir	-	3,328	-	3,328
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	55,381	39,296	-	94,677
II üzrə zərər	-	(3,328)	-	(3,328)
Sair məcmu gəlir	-	-	180	180
II üzrə cəmi məcmu gəlir	-	(3,328)	180	(3,148)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	55,381	35,968	180	91,529

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	2021	2020
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		18,121	21,408
Ödənilmiş faizlər		(1,649)	(2,216)
Alınmış haqq və komissiyalar		9,095	8,837
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(5,472)	(4,715)
Xarici valyuta ilə ticarət əməliyyatlarından gəlir		4,221	3,709
Alınmış digər gəlirlər		54	15
İşçi heyəti üzrə ödənilmiş xərclər		(9,444)	(9,394)
Ödənilmiş sair əməliyyat xərcləri		(7,585)	(7,848)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		7,341	9,796
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma:</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		(11,002)	9,251
Müştərilərə verilmiş kreditlər		(27,308)	35,247
Sair aktivlər		(144)	526
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma):</i>			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər		8,235	1,921
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər		36,799	(80,880)
Sair öhdəliklər		857	(1,067)
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		14,778	(25,206)
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(351)	(466)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri:		14,427	(25,672)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İstiqrazların satılmasından daxilolmalar		2,750	-
Əmlak və avadanlıqların alınması	11	(611)	(2,154)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	12	(1,810)	(2,299)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə daxil olan/(istifadə edilən) xalis pul vəsaitləri		329	(4,453)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas borcun ödənilməsi		(2,265)	(2,162)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(2,265)	(2,162)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(74)	(29)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		12,417	(32,316)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		203,772	236,088
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7,10	216,189	203,772

Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 13,266 AZN (2020: 20,232 AZN) məbləğində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən buraxılmış notlardan ibarətdir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatmış II üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq "Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC ("Bank") üçün hazırlanmışdır.

Bank Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan məhdud məsuliyyətli qapalı səhmdar cəmiyyətdir və Azərbaycanın normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq qurulmuşdur.

Əsas fəaliyyət. Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommersiya və pərakəndə bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsidir. Bank, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") 11 yanvar 2000-ci ildə verdiyi 243 qeydiyyat nömrəli tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Bank, Azərbaycan Respublikasının 29 dekabr 2006-cı il tarixli "Əmanətlərin sığortalanması haqqında" Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu fiziki şəxslərin AZN üçün illik kredit faizi 12%-i, xarici valyutalar üçün isə 2.5%-i keçməyən əmanətlərinin tam qaytarılmasına zəmanət verir.

Bankın hüquqi və faktiki ünvanı. Bankın hüquqi və faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1078, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, 73G.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 8 filialı (2020: 8 filial) və 1 müştəri xidmətləri şöbəsi (2020: 1 müştəri xidmətləri şöbəsi) fəaliyyət göstərir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın 249 nəfər işçisi vardır (2020: 247 nəfər).

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın səhmdar strukturunda səhmdarların payları aşağıdakı kimi olmuşdur:

Səhmdarlar	%
Yapı və Kredi Bankası A.Ş.	99.8
YK Yatırım Menkul Değerler A.Ş.	0.1
YK Lease A.Ş.	0.1
Cəmi	100.0

Türkiyədə təsis edilmiş "Yapı ve Kredi Bankası A.Ş." ("YKB") Bankın əsas baş müəssisəsidir. YKB-nin səhmləri 1987-ci ildən etibarən İstanbul Fond Birjasında ("İFB") ticarət edilir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə YKB-nin səhmlərinin 32.03%-i (2020: 30.03%) birjalarda açıq şəkildə ticarət edilir.

Qalan 67.97% səhmin 40.95%-i "Koç Qrup"a daxil olan "Koç Finansal Hizmetler A.Ş"-yə ("KFS") məxsusdur. Səhmlərin 9.02%-i birbaşa "Koç Qrup"-a, 18.00%-i (2020: 20.00%) isə "UniCredit"-ə ("UCG") məxsusdur. Müvafiq olaraq, "Koç Qrup"un Bankdakı birbaşa və dolayı payı cəmi 49.97% (2020: 49.97%) təşkil edir.

2 Bankın əməliyyat mühliti

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkde olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək artımı və dayanıqlığı hökumətin həyata keçirdiyi fiskal və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

2016-cı ildə baş vermiş devalvasiyadan sonra institusional dəyişiklikləri əhatə edən iqtisadi islahatlara əsasən 2017-2019-cu illər ərzində iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş və milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı səviyyədə olmuşdur.

2020-ci ildə baş vermiş resessiyanın ardınca Azərbaycan iqtisadiyyatı 2021-ci ildə əhəmiyyətli dərəcədə dirçəlmiş və 5,6 faiz artaraq pandemiya əvvəlki səviyyəyə qayıtmışdır. 2021-ci ildə neft qiymətlərinin bərpası və pandemiya ilə bağlı məhdudiyyətlərin tədricən aradan qaldırılması etimadı gücləndirmiş və davam edən pandemiya ilə bağlı çətinliklərə baxmayaraq, qeyri-neft sektorlarında iqtisadi artıma dəstək vermişdir. illik ixracın 60%-dən çox artımı sayəsində manata təzyiqin əhəmiyyətli dərəcədə azalması sayəsində 2021-ci il ərzində manat sabit qalmışdır.

Qarabağ bölgəsində işğal olunmuş ərazilərin azad edilməsindən sonra bu ərazilərin Azərbaycan iqtisadiyyatına reintegrasiyası diqqət mərkəzində olmaqla, işğaldan azad olunmuş ərazilərin bərpası və yenidənqurulması işlərinə sürətlə start verilmişdir. Bu fəaliyyətlərin yaxın gələcəkdə və uzunmüddətli perspektivdə Azərbaycan iqtisadiyyatına daha da təkan verəcəyi gözlənilir.

2 Bankın eməliyyat mühtli (davamı)

2021-ci ilin aprel ayında Moody's Azərbaycan iqtisadiyyatı üçün reytingini "Ba2" səviyyəsində təsdiqləyib və proqnozu sabitdən pozitive doğru dəyişib. 2022-ci ilin aprel ayında Moody's Azərbaycan üçün müsbət "Ba2" kredit reytingi təyin etmişdir.

Bank sektorunun kreditləşməsi 2021-ci ildə 18% artaraq iqtisadi artıma dəstək vermişdir. Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak və ipoteka kreditləri 22%, bankların depozit portfeli isə 30% artmışdır.

Siyasi və iqtisadi vəziyyətin mövcud təsirlərini proqnozlaşdırmaq çətindir, lakin bunun Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri daha çox ola bilər və bu da dövlət maliyyəsinin pisləşməsinə, maliyyə bazarlarının qeyri-sabitliyinə, kapital bazarlarında qeyri-illikvidiyə, inflyasiyanın artmasına və milli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətə dəyərindən düşməsinə gətirib çıxara bilər.

Bankın rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür.

Rəhbərlik, həmçinin Bankın fəaliyyətinin dayanıqlığını təmin etmək və öz müştərilərinə və işçilərinə dəstək olmaq üçün bütün lazımi tədbirləri görür:

- Satış mütəxəssisləri müştərilərlə birbaşa təmasda olduğu üçün COVID-19-un belə işçilərdən asılılığa təsiri daha çox müşahidə edilib və bu səbəbdən satış mütəxəssisləri üçün distant rejimə işləmək effektiv sayılır. Digər arxa ofis işçiləri distant rejimə yüksək məhsuldarlıqla işləyə bildiyi üçün COVID-19 onlardan asılılığa daha az təsir etmişdir;
- 2021-ci il yanvar – 2021-ci il dekabr ərzində ofisdən çalışan işçilərin orta sayı 160 nəfər və ya 64%, distant rejimə çalışanların sayı isə 89 nəfər və ya 36% təşkil etmişdir;
- Pandemiyanın təsiri nəticəsində ümumi məbləği 4,000 AZN olan 19 kredit (5 biznes, 14 istehlak) restrukturizasiya edilmişdir;
- Çətinliklərə baxmayaraq, Bank müştərilərin elektron bankçılıq sistemindən istifadəsini artırma və bu kanal vasitəsilə təklif olunan məhsul/xidmətləri optimallaşdırma, habelə Çağrı Mərkəzi və Anderrayter komandalarını prosese cəlb etməklə, alternativ yollarla kredit kartlarına müraciəti sadələşdirmə bilmişdir;
- İdarəetmə strategiyasına uyğun olaraq, COVID ilə bağlı məhdudiyyətlərə tam əməl olunmasını təmin etmək və bununla əlaqədar IT təhlükəsizliyi və İnsan Resursları risklərini azaltmaq üçün ikinci səviyyəli nəzarət mexanizmləri tətbiq edilmişdir.

Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən müəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanımaqla, ələcə də maliyyə alətlərini ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərə aid olunan ("FVTPL") və ədalətli dəyərinin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid olunan kateqoriyalarda yenidən qiymətləndirməklə, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına ("BMHS") uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasəti aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (Qeyd 5).

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq feal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Feal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmində həyata keçirildiyi bazardır. Feal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisenin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövryyəsi müəssisenin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analogi əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqədardır. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalарına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərliyi üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərliyi istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavi müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə şərtləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən ("FVOCI") borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərliyi üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Bankın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Bankın həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə şərtləri olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalarda təsnifləşdirir: FVTPL, FVOCI və AC. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Bankın biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Bankın pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Bankın məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Bankın həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Bankın nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Bank pul axınlarının yalnız əsas borc və falz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili).

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün SPPI təhlili həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Bank cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyersizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Bank amortizasiya olunmuş dəyər və FVOCI kateqoriyasında ölçülmüş borc alətləri, ələcə də kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələrindən yaranan risklər üzrə gözlənilən kredit zərərlərini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Bank hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərlərini qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyər ölçülən borc alətləri GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda öhdəliyin tərkibində ayrıca ehtiyat tanınır. FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərində dəyişikliklər gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərərde tanınır. Balans dəyərindəki digər dəyişikliklər salır məcmu gəlirlərdə FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri üzrə "zərər çıxılmaqla gəlir" kimi tanınır.

Bank maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyersizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərərləri") məbləğində qiymətləndirilir. Bank ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də təqdim edilir. Bank maliyyə aktivinin dəyersizləşməsini müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Deyersizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də izah edilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan kredit kartları kimi müəyyən maliyyə alətləri üzrə istisna olaraq kredit zərərləri Bankın kredit riskinə məruz qaldığı müddət, yeni belə kredit zərərlərinin kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri vasitəsilə azaldılmasına qədər olan dövr ərzində (bu dövr kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq olsa belə) qiymətləndirilir. Bu, kreditin ödənilməsinin tələb edilməsi və istifadə olunmamış kredit xəttinin ləğv edilməsinə görə kredit zərərinə məruz qalan məbləğin müqavilədə nəzərdə tutulan bildiriş müddəti ilə məhdudlaşmaması ilə əlaqədardır.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Bank müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, bəzində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülməli maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışa məhdudiyyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Bank bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Bu zaman Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olduğunu qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsidəki əhəmiyyətli dəyişikliklər, valyutada dəyişikliklər, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması və ya borcalanın maliyyə çətinliyi olduqda kreditin müddətinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması.

Yeni şərtlər əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə əvvəlki aktiv üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ başa çatdığına görə Bank əvvəlki maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır və yeni aktiv ədalətli dəyərle tanıyır. Müqavilə şərtlərinə yenidən baxılması tarixi növbəti dəyərşərtləşmənin hesablanması, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün ilkin tanınma tarixi hesab edilir. Bundan əlavə, Bank yeni kreditin və ya borc alətinin SPPI meyarına uyğunluğunu qiymətləndirir. Tanınması dayandırılmış ilkin aktivin balans dəyəri ilə əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya edilmiş yeni aktivin ədalətli dəyəri arasındakı hər hansı fərq (fərqlənmənin səmərədarla həyata keçirilən kapital əməliyyatına aid edilmədiyi təqdirdə) mənfəət və ya zərərde tanınır.

Müqavilə şərtlərinə qarşı tərəfin maliyyə çətinlikləri və əvvəlcədən razılaşdırılmış ödənişləri həyata keçirə bilməməsi səbəbindən yenidən baxılarsa, Bank aktiv üzrə risklərin və faydaların müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyini müəyyən etmək üçün aktivlər üzrə ilkin və düzəliş edilmiş gözlənilən pul axınlarını müqayisə edir. Risklər və faydalar dəyişmədikdə, modifikasiya edilmiş aktiv ilkin aktivdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmir və bu modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır. Bank modifikasiya edilmiş müqavilə üzrə pul axınlarını ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırmaqla, ümumi balans dəyərini yenidən hesablayır və modifikasiya nəticəsində yaranan gəlir və ya zərər mənfəət və ya zərərde tanıyır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla, sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirilir: (i) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə öhdəlikləri: bu təsnifat töəmə maliyyə alətləri, ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri (məsələn, qiymətli kağızlar üzrə qisməddətli mövqelər), bizneslərin birləşməsi zamanı alıcı tərəfindən tanınan şərtlə ödənişlər və ilkin tanınma zamanı belə öhdəliklər kimi müəyyən edilən digər maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir və; (ii) maliyyə zamanəti müqavilələri və kredit öhdəlikləri.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yeni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Bank ilə onun əvvəlki kreditörleri arasında şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olan borc alətlərinin mübadiləsi, eləcə də mövcud maliyyə öhdəliklərinin şərtlərinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsi ilkin maliyyə öhdəliyinin icrası və yeni maliyyə öhdəliyinin tanınması kimi uçota alınır. Şərtlər o halda əhəmiyyətli dərəcədə dəyişmiş hesab olunur ki, alınmış və ilkin effektiv faiz metodu ilə diskontlaşdırılmış bütün ödənilmiş komissiyalar daxil olmaqla, yeni şərtlərə əsasən pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyəri ilkin maliyyə öhdəliyi üzrə qalan pul axınlarının diskontlaşdırılmış cari dəyərindən ən azı 10% fərqlənsin. Bundan əlavə, alətin ifadə edildiyi valyuta, faiz dərəcəsinin növündə dəyişikliklər, alətin konvertasiyası ilə bağlı yeni şərtlər və kredit üzrə xüsusi şərtlərdə dəyişikliklər kimi digər keyfiyyət amilləri nəzərə alınır. Borc alətlərinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınarsa, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin icrası üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Borc alətinin mübadiləsi və ya şərtlərinin dəyişdirilməsi öhdəliyin icrası kimi nəzərə alınmadıqda, bütün xərclər və ya ödənilmiş komissiyalar öhdəliyin balans dəyərinə düzəliş kimi əks etdirilir və modifikasiya edilmiş öhdəliyin qalan müddəti ərzində amortizasiya edilir.

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqlin iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərərde əks etdirilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərin cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qısamüddətli qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, məcburi ehtiyatlar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə məhdudiyyət qoyulmamış vəsaitlər, eləcə də overnight depozitlər və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir. Mərkəzi Bankın notları pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir.

Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar. Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır və Bankın gündəlik əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmayan faizsiz məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər Bank tərəfindən kontragent banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar. Biznes modelə və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Bank borc qiymətli kağızları AC, FVOCI və ya FVTPL kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlar müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək və satmaq üçün saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə FVOCI kateqoriyasında uçota alınır. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanır və mənfəət və ya zərərde tanınır. Gözlənilən kredit zərərləri modelinə əsasən müəyyən edilmiş dəyərşərtləşmə ehtiyatı il üzrə mənfəət və ya zərərde tanınır. Balans dəyərindəki bütün digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirdə qeydə alınır. Borc qiymətli kağızların tanınması dayandırıldıqda əvvəl sair məcmu gəlirdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər sair məcmu gəlirdən mənfəət və zərərə yenidən təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən və ya FVOCI kateqoriyasına aid olunan maliyyə aktivləri üzrə tanınma meyarlarına cavab vermədikdə, FVTPL kateqoriyasında uçota alınır. Bank, həmçinin ilkin tanınma zamanı yenidən təsnifləşdirmə hüququ olmadan öz mülahizəsinə əsasən borc qiymətli kağızlara investisiyaları FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirə bilər (əgər bu, fərqli uçot metodları ilə tanınan və ya qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və öhdəlikləri arasında uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldarsa).

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Pay qiymətli kağızlara investisiyalar. Emitentin perspektivindən iştirak payı anlayışına cavab verən maliyyə aktivləri, yeni müqavilə üzrə pulun ödənilməsi öhdəliyini nəzərdə tutmayan və emitentin xalis aktivlərində qalıq payını təsdiqləyən alətlər Bank tərəfindən pay qiymətli kağızlara investisiyalar hesab edilir. Pay qiymətli kağızlara investisiyalar Bankın ilkin tanınma zamanı dəyişdirilməmək şərtlə kapitalla investisiyaları FVOCI kateqoriyasına təsnifləşdirməsi istisna olmaqla, FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilir. Bankın siyasəti kapitalla investisiyaları yalnız investisiya gəlirləri yaratmaq üçün deyil, strateji məqsədlər üçün saxlanıldıqda FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirməkdir. FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirmə zamanı ədalətli dəyər dəyişməsi üzrə gəlir və zərər sair məcmu gəlirlərdə tanınır və sonra, o cümlədən silinmə zamanı mənfəət və ya zərərə yenidən təsnifləşdirilmir. Deyersizləşmə zərəri və onun qaytarılması ədalətli dəyərindəki digər dəyişikliklərdən ayrıca qiymətləndirilmir. Bankın dividend ödənişlərini almaq hüququ müəyyən edildikdə, dividendlər belə ödənişlərin investisiya üzrə gəlirləri deyil, investisiyanın qaytarılmasını nəzərdə tutduğu hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Bank tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Bank müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları aşağıdakı kateqoriyalardan birinə təsnifləşdirir: (i) AC: kreditlər müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və könüllü olaraq FVTPL kateqoriyasına aid edilmədikdə və (ii) FVTPL: kreditlər SPPI, AC və ya FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirmə meyarlarına uyğun olmadıqda FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Deyersizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, ferziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də proqnozlaşdırılan məlumatların Bank tərəfindən GKZ modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 23-də göstərilir.

Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar. Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar vaxtı keçmiş kreditlərlə bağlı Bank tərəfindən əldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərindən ibarətdir. Bu aktivlər əldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyər də tanınır və aktivlərin növündən və Bankın həmin aktivləri istifadə etmək niyyətindən asılı olaraq əmlak və avadanlıqlar, digər maliyyə aktivləri, investisiya mülkiyyəti və sair aktivlərin tərkibində mal-material ehtiyatlarına daxil edilir. Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar balans dəyəri və ya satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərin ən aşağı olanı ilə ölçülür. Aktivin balans dəyərinin deyersizləşməsinə əks etdirən hər hansı hadisə və ya şəraitdə dəyişiklik baş verərsə, Bank ədalətli dəyərindən satış xərclərini çıxmaqla, ilkin və ya sonrakı silinmə üzrə deyersizləşmə zərərinə tanınır.

Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər. Bank kreditlərin verilməsi üçün öhdəliklər götürür. Belə öhdəliklər geri çağırılmayan öhdəliklər və ya geri çağırılması yalnız əhəmiyyətli dərəcədə mənfi dəyişikliklərə cavab olaraq mümkün olan öhdəliklərdir. Belə öhdəliklər ilkin olaraq adətən alınan ödəniş məbləği ilə təsdiqlənən ədalətli dəyər də tanınır. Bu məbləğ Bank tərəfindən müəyyən kredit müqaviləsinin bağlanacağı və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun istifadəsini planlaşdırmayacağı ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, öhdəliyin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir; kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə bağlı belə komissiya gəlirləri gələcək dövrlərin gəlirləri kimi uçota alınır və ilkin tanınma zamanı kreditin balans dəyərinə daxil edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliklər aşağıdakı qaydada qiymətləndirilir: (i) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış qalıq məbləğində və (ii) GKZ modeli əsasında müəyyən edilmiş zərər üzrə ehtiyatın məbləğində. Öhdəlik bazar faiz dərəcəsi ilə aşağı faizlə kreditin verilməsini nəzərdə tutmadıqda, öhdəlik bu iki məbləğdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir. Kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklərin balans dəyəri öhdəliklərə aid edilir. Kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyindən ibarət olan müqavilələrdə Bank istifadə edilməmiş kredit komponenti və kredit komponenti üzrə GKZ-ni ayrıca müəyyən edə bilmədikdə, istifadə edilməmiş kredit üzrə GKZ kredit zərərləri üzrə ehtiyat ilə birlikdə tanınır. Verilmiş kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi üzrə məcmu GKZ kreditin ümumi balansı dəyərindən artıq olduqda, artıq olan hissə öhdəlik kimi tanınır.

Maliyyə zəmanətləri. Maliyyə zəmanətləri müəyyən debitorun borc aləti üzrə ilkin və ya dəyişdirilmiş şərtlərə əsasən ödənişləri vaxtında həyata keçirə bilmədiyi halda zəmanət sahibinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsini Bankda tələb edir. Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq "sair öhdəliklərdə" adətən alınan komissiya məbləğinə bərabər olan ədalətli dəyər də tanınır. Bu məbləğ zəmanətin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda zəmanətlər aşağıdakı məbləğlərdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir: (i) zəmanət üzrə zərər məbləği üçün gözlənilən zərər modeli ilə müəyyən edilən ehtiyat və (ii) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış məbləğin qalığı. Bundan əlavə, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv kimi tanınan alınacaq komissiyalar üçün gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanınır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Vergilər. Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qüvvədə və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyində və əməliyyat zamanı ne uçot mənfəətinə, ne də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərərə təsir göstərmediyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edildikdən sonra vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Müvəqqəti fərqlərin bərpa edilməsi vaxtı nəzarət altında olduğu və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal edildiyi hallar istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi törəmə müəssisələrə, assosiasiya olunmuş müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalardan irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə əks etdirilir.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə bağlı ƏDV, əmlak vergisi, ödəmə mənbəyində tutulan vergi və sair müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış amortizasiyanı və hər hansı tanınmış dəyersizləşmə zərərlərini çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin əvəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyersizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Amortizasiya. Aktiv istifadəyə hazır olduğu andan bu aktiv üzrə amortizasiya hesablanmağa başlayır. Amortizasiya aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<i>İllər</i>
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	4 - 15
Məbel və digər avadanlıqlar	4 - 5
Kompüter və ofis avadanlığı	4
Nəqliyyat vasitələri	4

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitalaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qüvvədən başqa qeyri-maddi aktivlər proqram təminatından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyersizləşmə zərərlərini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyersizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyersizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Bankın icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu. Bank ofis binaları, mənzillər, avtomobillər və ATM-ləri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Bankın icarəyə götürülmüş aktivləri istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsini təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərərə aid edilir. İlkin dəyərlə tanınan istifadə hüquqlu aktiv onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərle qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məliyyətcə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri;
- son qalıq dəyərli üzrə ödəniləcək zamanət məbləği;
- icarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış seçiminin icra olunacaq qiyməti;
- icarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə seçimini gerçəkləşdirsə, icarənin ləğv edilməsinə görə cərimə ödənişləri.

İcarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, icarəyə götürənin borc üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə olunur. Borc üzrə artan faiz dərəcəsi oxşar iqtisadi mühitdə eyni şərtlərlə aktivləri əldə etmək üçün icarəyə götürənin zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərle qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər;
- bərpə xərcləri.

İcarə müddətini müəyyənləşdirərkən Bankın rəhbərliyi icarə müddətinin uzadılması və ya icarə müqaviləsinə xitam verilməsi seçiminin istifadə edilməməsi üçün iqtisadi stimulyaradan bütün fakt və halları nəzərə alır. İcarə müddətinin (və ya icarə müqaviləsinə xitam verilməsi seçimlərinin icrası müddətindən sonrakı dövrlərin) uzadılması seçimləri yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına və ya xitam verilməyəcəyinə əsaslı şəkildə əminlik olduqda, icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

Digər kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər. Digər kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər kontragent banklar tərəfindən Banka nağd pul və ya sair aktivlər şəklində avans verildiyi zaman qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər. Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısındakı qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Ehtiyatlar. Öhdəliklər və məsrəflər üzrə ehtiyatlara qeyri-müəyyən müddət və ya məbləğə malik olan öhdəliklər daxildir. Bank ehtiyatları keçmiş hadisənin nəticəsi olan cari (hüquqi və ya konstruktiv) öhdəliyə sahib olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərələri təcəssüm edənlər resursların xaric olmasının tələb olunacağını ehtimal etdikdə və öhdəliyin məbləğini etibarlı qiymətləndirə biləndə tanıyır.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər kapital kimi təsnif edilir. Bizneslərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olan kənar xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir.

Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin emissiya zamanı səhmlərin nominal dəyəridən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı maddələrin likvidlik ardıcılığı ilə təqdim edilməsi. Bank üçün dəqiq müəyyən edilə bilən əməliyyat dövrü olmadığına görə o, cari və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərmir. Bunun əvəzində aktiv və öhdəliklər likvidlik ardıcılığı ilə təqdim olunur. Maliyyə alətlərinin gözlənilən ödəmə müddətləri üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

Şərti öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal edildikdə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Falz gəlir və xərclərinin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdeleşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşıdırılması və əməliyyat sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Bank tərəfindən alınmış komissiya haqları, Bankın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Bank kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri dəyərsizleşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyərsizleşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

3-cü Mərhələyə aid edilmiş maliyyə aktivləri üzrə kredit riski sonradan aktivin dəyərsizleşmədiyi təqdirdə azalarsa və bu azalma obyektiv olaraq aktivin dəyərsizleşmiş kimi müəyyən edilməsindən sonra baş verən hadisə (yeni, aktivin bərpə edilməsi) ilə əlaqələndirilərsə, həmin aktiv 3-cü Mərhələdən yenidən təsnifləşdirilir və faiz gəliri ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq etməklə hesablanır. Aktivin 3-cü Mərhələyə aid edilməsinə görə əvvəllər mənfəət və ya zərər də tanınmayan, lakin aktivin bərpə edilməsindən sonra əldə edilməsi gözlənilən əlavə faiz gəliri dəyərsizleşmənin azalması kimi tanınır.

Haqq və komissiya gəlirləri. Bank haqq və komissiya gəlirlərini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

- **Müəyyən zaman anında göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri**

Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Bank tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

- **Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri**

Haqq və komissiya gəlirləri Bank öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Xarici valyutaların alqı-satqısı və konvertasiyası. Bank xarici valyutaların alqı-satqısı və mübadiləsi üzrə əməliyyatları kassa və bank hesabları vasitəsilə həyata keçirir. Əməliyyatlar Bank tərəfindən müəyyən edilən və əməliyyat tarixlərində rəsmi məzənnədən fərqli olan məzənnə ilə aparılır. Rəsmi məzənnə ilə Bankın müəyyən etdiyi məzənnə arasındakı fərqlər müəyyən icra öhdəliyi yerinə yetirildiyi anda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Bankın əməliyyat və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə ("AZN") təqdim edilir. Xarici valyutada aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutada olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir (zərər) satır maddəsi kimi tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə Mərkəzi Bankın əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə dilinq əməliyyatları üzrə gəlir/zərərin tərkibində əks etdirilir.

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə mövcud olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	2021	2020
1 ABŞ dolları	1.7000 AZN	1.7000 AZN
1 Avro	1.9265 AZN	2.0890 AZN

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Bank maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə növbəti maliyyə illi ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə illi ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Fəaliyyətin fasiləsizliyi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Bankın maliyyə vəziyyətini, cari planlarını, gələcək əməliyyatlar üzrə rentabelliyi və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış, həmçinin son makro-iqtisadi dəyişikliklərin Bankın fəaliyyətinə təsirini təhlil etmişdir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi. GKZ-nin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. GKZ-nin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 23-də təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt anlayışı, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR), defolt ehtimalı (PD), defolta məruz qalan dəyər (EAD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər. Bank gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modelər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

PD təxminlərinin 15% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ümumi ehtiyatın 1,162 AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 173 AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı. LGD təxminlərinin 15% artması və ya azalması 31 dekabr 2021-ci il tarixinə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ümumi ehtiyatın 1,660 AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2020: 638 AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı.

Müştərilərə dəstək tədbirləri. Bank COVID-19 pandemiyasının mənfi təsirinin azaldılması ilə bağlı 2020-ci ilin aprel ayında qəbul edilmiş Tədbirlər Planına uyğun dəstək tədbirləri həyata keçirmişdir. Buna baxmayaraq, belə tədbirlər ümumi moratorium formatında olmamış və borcalanlar pandemiya sonrakı 2020-ci ilin mart və aprel aylarında Bank tərəfindən tətbiq edilən restrukturizasiya proseduruna uyğun olaraq öz borclarının restrukturizasiyası üçün Banka müraciət etməli idilər. Pandemiya zamanı zərər çəkmiş və 30%-dən çox gəlirlərini itirmiş fiziki şəxslər və kiçik və orta sahibkarlar 6 aya qədər kredit tətili üçün Banka müraciət etdikdə Bank tərəfindən təmin edilmişdir. Müşahidə olunan qabaqlayıcı amillərin (pandemiyanın təsir etdiyi sahə, dövlət subsidiyası və müştərinin ödəmə qabiliyyəti) mövcud olmadığı təqdirdə Bank, ümumiyyətlə belə müraciətlər nəticəsində borcalanların kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığı qənaətinə gəlmişdir. COVID-in təsir etdiyi portfel üzrə mərhələlərin müəyyən edilməsi üçün "kredit tarixçəsi" və restrukturizasiya tarixinə "gəcişdirilmiş günlərin" statusu, xüsusi karantin rejimindən əvvəl və sonra borcalanların ödəmə davranışı kimi əlavə göstəricilər nəzərə alınmışdır.

Bank kredit tətilləri və bəzi istehlak kreditləri üzrə faiz dərəcələrində müvəqqəti güzəştlər təklif etmişdir. Bank hesab edir ki, belə tədbirlər aidiyyəti kreditlərin modifikasiyasına səbəb olmuşdur. Kredit tətilləri borcalanlardan tutulan faizlərə görə güzəştli əhatə etmədiyi üçün 31 dekabr 2021-ci il tarixinə başa çatmış dövrdə Bank əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya zərəri çəkməmişdir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Təminatın dəyərini müəyyən edilməsi. Rəhbərlik təminatın bazar dəyərini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Rəhbərlik təminatın ədalətli dəyərini cari vəziyyətə uyğunlaşdırmaq üçün öz mülahizəsindən və ya müstəqil rəydən istifadə edir. Tələb edilən təminat məbləği və ya girov kontragentin kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Bank adı fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMHS 9-a uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə tanınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

Bərpa olunan kreditlər (məs: kredit kartları, overdraftlar) üzrə riskə məruz qalma. Müəyyən kredit mexanizmləri üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin həcmi kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq ola bilər. Bu istisna kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan müəyyən bərpa olunan kreditlərə, ələcə də Bankın müqavilə üzrə kreditin ödənilşini tələb etməsi və istifadə olunmamış krediti ləğv etməsi ilə əlaqədar kredit zərərləri üzrə məruz qaldığı riski məhdudlaşdırmadığı hallara tətbiq edilir.

Belə kredit mexanizmləri üçün Bank gözlənilən kredit zərərlərini kredit riskinə məruz qaldığı dövr ərzində qiymətləndirir və GKZ-lər kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri hesabına azalmır. Bu istisnanın tətbiq edilməsi mülahizəyə əsaslanır. Rəhbərlik bu istisnanın tətbiq edildiyi fərdi və kommersiya kreditləri kimi kredit mexanizmlərinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür. Bank bu istisnanı aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik kredit mexanizmlərinə tətbiq etmişdir: (a) sabit ödəmə müddəti və ya strukturunun olmaması, (b) müqaviləyə müqavilədə nəzərdə tutulan qaydada xitam verilməsi imkanının kredit riskinə məruz qalmanın gündəlik idarə edilməsi məqsədilə istifadə edilməməsi və yalnız ayrıca kredit mexanizmi səviyyəsində kredit riskinin artması Banka məlum olduqda müqaviləyə xitam verilməsi, və (c) risklərin qrup şəklində idarə edilməsi. Bundan əlavə, Bank GKZ-nin qiymətləndirilməsi dövrünün, o cümlədən risklərə məruz qalmanın başlanma və gözlənilən başa çatma tarixinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür.

Bank əvvəlki dövrlər üzrə məlumat və təcrübə ilə bağlı aşağıdakıları nəzərdən keçirmişdir: (a) Bankın analoji alətlər üzrə kredit riskinə məruz qaldığı dövr, o cümlədən kredit riskindəki əhəmiyyətli dərəcədə artımın qiymətləndirildiyi dövrün başlanğıcını müəyyən edən kredit mexanizmindəki son əhəmiyyətli modifikasiya tarixi (b) kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasından sonra analoji maliyyə alətləri üzrə defolt hallarının baş verə biləcəyi müddət və (c) kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri (məs: istifadə edilməmiş kredit limitlərinin azaldılması və ya ləğv edilməsi), vaxtından əvvəl ödəniş əmsali və kreditlərin gözlənilən ödəmə müddətinə təsir göstərən digər amillər. Bu amillərdən istifadə edərkən Bank bərpa edilən kredit mexanizmləri portfellerini alt-qruplara bölmə və əvvəlki dövrlərin məlumatları və təcrübəsinə, ələcə də proqnozlaşdırılan məlumatlara əsasən ən uyğun amilləri tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Bank hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivləri üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Bank əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Bank defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnozlaşdırılan məlumatları fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 23-ə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilsəydi (hazırda 1-ci Mərhələyə aid olan və 12 aylıq GKZ modeli ilə qiymətləndirilən zərərler daxil olmaqla), 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ üzrə ehtiyat 14,876 AZN (31 dekabr 2020: 2,673 AZN) çox olardı.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik birləşmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Bank onların əvvəlki dövrlərdə baş verə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsinə görə potensial zərərlərin azaldılmasına yönəldilmiş satış əməliyyatları "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması tədbirləri ilə bağlı olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar da nadir hallarda baş verməsi və dəyərinin ayrılıqda və ya məcmu olaraq əhəmiyyətli olmaması şərtlə, "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə uyğun hesab edilir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Bank satış əməliyyatlarının əhəmiyyətini satışların həcmi ilə portfelin orta müddəti ərzində biznes modeli qiymətləndirilən portfelin dəyərini müqayisə etməkə qiymətləndirir. Bundan əlavə, yalnız "stress" ssenarilərdə və ya Bankın nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Bank tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

"Pul axınlarının əldə edilməsi və satılması" biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun tərkib hissəsi hesab edilir.

Digər kateqoriyaya əsasən satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün nağd pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

Bankın borc qiymətli kağızları yalnız "stress" ssenaridə satılacağı ehtimalına əsasən "pul axınlarının əldə edilməsi" biznes modelinə aid edilir.

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri ("SPPI") meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir.

Pulun zaman dəyəri elementi aşağıdakı hallarda dəyişdirilə bilər, məsələn, müqavilə üzrə faiz dərəcəsi mütləq olaraq dəyişdikdə, lakin bu dəyişikliyin müddəti borc aləti üzrə faiz dərəcəsinin qüvvədə olduğu müddətə uyğun gəlmədikdə (məsələn, kredit üç aylıq banklararası faiz dərəcəsinə əsaslanır, lakin həmin faiz dərəcəsi hər ay dəyişdirilir). Pulun zaman dəyərinin dəyişdirilməsi effektiv hər bir dövrdə və məcmu olaraq maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində müvafiq alət üzrə nağd pul axınlarını yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olan nağd pul axınlarından ibarət baza borc aləti ilə müqayisə etməkə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə maliyyə bazarlarında baş verə bilən əsaslandırılmış mümkün maliyyə stress-ssenariləri daxil olmaqla, bütün əsaslandırılmış mümkün ssenarilər üçün həyata keçirilmişdir. Ssenaridə nəzərdə tutulan nağd pul axınları bazadan əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə, qiymətləndirilən alət üzrə nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun gəlmir və maliyyə aləti sonradan FVTPL kateqoriyasında qeydə alınır.

Bank müqavilə üzrə nağd pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Nağd pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə ehtiva etsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yəni, effektiv faiz metodundan istifadə etməkə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyərdən və hesablanmış faizlərdən, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (ii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Maliyyə aktivləri müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq modifikasiya edildikdə (məs: onların şərtlərinə yenidən baxıldıqda), Bank bu modifikasiyanın əhəmiyyətli olub olmadığını və ilkin aktivin tanınmasının dayandırılmasına və yeni aktivin ədalətli dəyərə tanınmasına gətirib çıxarmalı olub-olmadığını qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmə əsasən müvafiq uçot siyasətində qeyd olunan keyfiyyət amillərinə əsaslanır və əhəmiyyətli mülahizələrin tətbiqi olunmasını tələb edir. Xüsusilə, Bank şərtlərinə yenidən baxılmış dəyersizləşmiş kredit müqavilələrinin tanınmasının dayandırılması, eləcə də yeni tanınmış kreditlərin ilkin tanınma zamanı dəyersizləşmiş kreditlər kimi nəzərdən keçirilməsi kimi məsələlərə dair qərar qəbul edərkən mülahizə irəli sürür. Tanınmanın dayandırılması zərurəti ilə bağlı qərar belə modifikasiya nəticəsində risk və faydaların, yəni, gözlənilən pul axınlarının (müqavilədə nəzərdə tutulmayan pul axınları) dəyişməsinə asılıdır. Rəhbərlik belə kreditlərin modifikasiyası nəticəsində risk və faydaların dəyişmədiyini və buna görə də məhəyyətli dərəcədə bütün bu dəyişikliklərin və kreditlərin tanınmasının dayandırılmadığını və dəyersizləşmiş kreditlər mərhələsindən yenidən təsnifləşdirilmədiyini müəyyən etmişdir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Maliyyə aktivlərinin silinmə siyasəti. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan pul axınlarının müəyyən edilməsi mülahizə tələb edir. Rəhbərlik bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan aktivlər üçün aşağıdakı amilləri nəzərdən keçirmişdir: likvidasiya prosesi və ya müflis olma proseduru, eləcə də məhkəmə qərarı.

İcarə müddətinin müəyyən edilməsi. Bank müqaviləyə xitam verilməsi ilə bağlı bir tərəfin digərinə bir ay əvvəl bildiriş göndərməyə ehtiyacı halda avtomatik olaraq yenilənən müddətsiz müqavilələr əsasında üçüncü tərəflərdən ofis binaları icarəyə götürür. Bank belə müqavilələr üzrə ləğv etmə seçimi olmayan icarə müddətini müəyyən edərkən müqavilələrə xitam veriləcəyi halda tətbiq ediləcək cərimələri, o cümlədən icarəyə götürülmüş əmlakın əsaslı təmiri, yerdeyişmə xərcləri və ya binaların Bankın fəaliyyəti üçün əhəmiyyəti kimi iqtisadi antistimulları nəzərə alır. Bunun nəticəsində dəyərli əhəmiyyətli olan ofis binalarının icarə müddəti 5-10 il müəyyən edilmişdir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2021-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Banka əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

BMHS 16-ya dəyişiklik – COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştlərinin uçotu (28 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 iyun 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik icarəyə gətirənləri COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştinin icarə modifikasiyası olub olmadığını qiymətləndirmək üçün fakultativ azadolma formasında güzəştə təmin edir. İcarəyə gətirənlər icarə güzəştlərinin uçotunu belə güzəştlərin icarə modifikasiyası formasında aparmaya bilərlər. Bu praktiki istisna yalnız COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq təqdim edilmiş icarə güzəştlərinə və yalnız aşağıdakı şərtlər yerinə yetirildiyi təqdirdə tətbiq edilir: icarə ödənişlərindəki dəyişiklik icarə haqqının dəyişiklikdən dərhal əvvəl icarə ödənişindən artıq olmayacağı halda yenidən nəzərdən keçirilməsinə səbəb olur; icarə ödənişlərindəki hər hansı azalma yalnız 30 iyun 2021-ci il tarixindən gec olmayan ödənişlərə təsir edir; və digər icarə şərtlərində ciddi dəyişikliklər olmur. 31 mart 2021-ci il tarixində pandemiyanın davam etməsi ilə əlaqədar olaraq, BMUSŞ (IASB) güzəşt tarixlərini 30 iyun 2021-ci il tarixindən 30 iyun 2022-ci il tarixinə qədər artırmaq üçün əlavə dəyişikliklər dərc etmişdir (həmin dəyişikliklər 1 aprel 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bank könüllü olaraq ilkin dəyişikliyə əlavəni vaxtından əvvəl qəbul etmişdir.

BMHS 9, BMS 39 və BMHS 7, BMHS 4 və BMHS 16 üzrə Faza 2 düzəlişləri - Baza faiz dərəcəsi (IBOR) islahatı (27 avqust 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Faza 2 düzəlişləri bir baza faiz dərəcəsinin alternativ ilə əvəzlənməsi də daxil olmaqla, islahatların nəticələrindən irəli gələn məsələlərin həllinə yönəlib. Dəyişikliklər aşağıdakı sahələri əhatə edir:

- **IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliklərin uçotu:** Amortizasiya olunmuş maya dəyərli ilə qiymətləndirmənin tətbiq edildiyi alətlər üçün dəyişikliklərə əsasən müəssisələr praktiki istisna olaraq, IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliyi BMHS 9-un B5.4.5-ci bəndində göstərilən təlimatdan istifadə edərək effektiv faiz dərəcəsinə dəyişdirməklə uçota almalıdır. Nəticədə gəlir və zərərin dərhal tanınması tələb olunmur. Bu praktiki istisna yalnız belə bir dəyişikliyə və birbaşa olaraq IBOR islahatı nəticəsində zəruri olduğu dərəcədə tətbiq olunur, yeni əsaslar isə iqtisadi cəhətdən əvvəlki əsaslara bərabərdir. BMHS 9-dan müvəqqəti azadolmanı tətbiq edən sığortaçılar da eyni praktiki istisnayı tətbiq etməlidirlər. Bundan əlavə, BMHS 16-da IBOR islahatı nəticəsində gələcək icarə ödənişlərinin müəyyən edilməsi əsaslarını dəyişdirən icarə dəyişikliklərinin uçotu zamanı icarəyə gətirənlərin oxşar praktiki istisnadan istifadə etməsinə tələb edən dəyişiklik edilmişdir.
- **Hedcinq münasibətlərində müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentləri üçün Faza 1-dəki azadolmanın bitmə tarixi:** Faza 2 düzəlişlərinin tələbinə əsasən müəssisələr müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentindəki dəyişikliklərin tarixi və ya hedcinq münasibətlərinin dayandırıldığı tarixdə (bunlardan hansı daha tez baş verərsə) Faza 1-dəki azadolmaların müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentlərinə tətbiqini gələcəkdə dayandırmalıdır. Faza 1 düzəlişləri risk komponentləri üçün bitmə tarixini müəyyən etmir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

- **Hedcinq uçotu üzrə müəyyən tələblərin tətbiqindən əlavə müvəqqəti azadolmalar:** Faza 2-dəki dəyişikliklər IBOR islahatının birbaşa təsir göstərdiyi hedcinq münasibətləri ilə bağlı BMS 39 və BMHS 9 ilə müəyyən edilmiş hedcinq uçotu üzrə xüsusi tələblərin tətbiqindən bezi əlavə müvəqqəti azadolmaları nəzərdə tutur.
- **BMHS 7-də IBOR islahatı ilə bağlı əlavə açıqlamalar:** Dəyişikliklər aşağıdakı məlumatların açıqlanması tələblərini müəyyən edir: (i) müəssisə alternativ baza dərəcələrinə keçidi necə idarə edir; bu prosesin statusu və keçidlə bağlı risklər; (ii) keçid mərhələsində olan və əhəmiyyətli baza faiz dərəcələri üzrə bölüşdürülmüş töməne və qeyri-töməne maliyyə alətləri haqqında kəmiyyət məlumatı; və (iii) IBOR islahatı nəticəsində risklərin idarə edilməsi strategiyasındakı hər hansı dəyişikliyin təsviri.

Bank, Baza Faiz Dərəcəsi İslahatı (IBOR) - Faza 2 üzrə BMHS 9, BMS 39, BMHS 7 və BMHS 16-ya dəyişiklikləri vaxtından əvvəl qəbul etmək qərarına gəlmişdir.

Bu dəyişikliklərin tətbiqi maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Bank tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bezi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMHS 17 "Sığorta müqavilələri" (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMHS 17 müəssisələrə sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə mövcud praktikanı tətbiq etməyə icazə verən BMHS 4-ü əvəz edir. BMHS 4-ə əsasən investorlar analoji sığorta şirkətlərində maliyyə nəticələrini müqayisə etmək və üzleşdirməkdə çətinlik çəkirdilər. BMHS 17 sığortaçının təkrarsığortaya verdiyi müqavilələr daxil olmaqla, bütün növ sığorta müqavilələrinin uçotu üçün prinsiplərə əsaslanan yeganə standartdır. Bu standart əsasən sığorta müqavilələri qrupu: (i) müqavilələrin icrası üzrə pul axınları haqqında bütün mövcud məlumatları müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarına uyğun olaraq nəzərə alan gələcək pul axınlarının riskə görə tənzimlənmiş cari dəyərinə (müqavilələrin icrası üzrə pul axınları); üstə gəl (dəyər öhdəlik olduqda) və ya çıxışın (dəyər aktiv olduqda); (ii) müqavilələr qrupu üzrə bölüşdürülməmiş mənfəətin (müqavilə üzrə xidmət marjası) məbləğində tanınmalı və qiymətləndirilməlidir. Sığortaçılar, sığorta müqavilələri qrupundan yaranan gəliri sığorta təminatının təqdim edildiyi dövr ərzində, ələcə də riskdən azad olunduğu halda tanıyacaqlar. Müqavilələr qrupu üzrə zərər mövcuddursa və ya mövcud olarsa müəssisə dərhal zərər tanıyacaqdır.

BMHS 17 və BMHS 4-ə dəyişikliklər (25 iyun 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Dəyişikliklər BMHS 17-nin tətbiqini asanlaşdırmaq, həmçinin standart və ona keçidlə bağlı müəyyən tələbləri sadələşdirmək üçün bezi izahlardan ibarətdir. Bu dəyişikliklər BMHS 17-nin səkkiz sahəsini əhatə edir və standartın əsas prinsiplərinin dəyişdirilməsini nəzərdə tutmur. BMHS 17-yə aşağıdakı dəyişikliklər edilmişdir:

- **Qüvvəyə minmə tarixi:** BMHS 17-nin qüvvəyə minmə tarixi (dəyişikliklər daxil olmaqla) 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər iki il təxirə salınmışdır; BMHS 4 ilə müəyyən olunan BMHS 9-un tətbiqindən müvəqqəti azadolmanın qüvvədə olma müddəti də 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər təxirə salınmışdır.
- **Sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi zamanı pul axınlarının gözlənilən bərpası:** Müəssisələr sığorta müqaviləsinin əldə edilməsi xərclərinin bir hissəsini gələcəkdə yenilənməsi gözlənilən müvafiq müqavilələrə ayırmalı və bu xərcləri müəssisə yenilənmiş müqavilələr tanıyana qədər aktiv kimi tanımalıdır. Müəssisələr hər bir hesabat tarixinə aktivin bərpa olunma ehtimalını qiymətləndirməli və maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə həmin aktiv haqqında məlumat təqdim etməlidir.
- **İnvestisiya xidmətləri ilə əlaqəli müqavilə üzrə xidmət marjası:** Dəyişən haqların bölüşdürülməsi yanaşması üzrə müqavilələr və ümumi modelə əsasən "investisiya gəlirlərinin əldə edilməsi ilə bağlı xidmətlər" üzrə digər müqavilələr üçün sığorta təminatı üzrə faydaların həcmi, ələcə də sığorta təminatı və investisiya xidmətləri üzrə gözlənilən dövrü nəzərə almaqla, təminat vahidləri müəyyən edilməlidir. İnvestisiya fəaliyyəti ilə əlaqəli xərclər müəssisənin beş fəaliyyəti sığortalılara sığorta təminatından əldə olunan faydaları artırmaq məqsədilə həyata keçirildiyi halda, sığorta müqaviləsi çərçivəsində pul axınları kimi daxil edilməlidir.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

- **Tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri - zərərlərin ödənilməsi:** Müəssisə zərərli baza sığorta müqavilələri qrupunun ilkin tanınması və ya zərərli baza sığorta müqavilələrinin qrupa əlavə edilməsi zamanı zərər tanındıqda, müvafiq tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələri qrupundakı müqavilə üzrə xidmət marjasına düzəliş etməli və belə müqavilələr üzrə gəliri tanımalıdır. Tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilən zərərin məbləği baza sığorta müqavilələri üzrə tanınmış zərər müəssisənin tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi üzrə ödənilməsinə gözlədiyi baza sığorta müqavilələri üzrə zərərlərin nisbətine vurmaqla müəyyən edilir. Bu tələb yalnız tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqaviləsi baza sığorta müqavilələri üzrə zərərin tanınmasından əvvəl və ya onunla eyni vaxtda tanındıqda tətbiq edilməlidir.
- **Digər dəyişikliklər:** Digər dəyişikliklərə aşağıdakılar daxildir: bezi kredit kartı (və ya oxşar) müqavilələri və bezi kredit müqavilələrində tətbiq sahəsi ilə bağlı istisnalar; sığorta müqavilələri üzrə aktiv və öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti hesabatında qruplar əvəzinə portfeller üzrə təqdim edilməsi; tekrarsığortaya verilmiş sığorta müqavilələrindən və ədalətli dəyərlərin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan qeyri-tömə maliyyə alətlərindən istifadə edərək maliyyə risklərini azaltmaq üçün risklərin azaldılması imkanının tətbiqi; BMHS 17-ni tətbiq edərkən əvvəlki aralıq maliyyə hesabatlarındakı uçot təxminlərinə dəyişikliklər etmək üçün uçot siyasəti seçimi; sığorta müqaviləsinin şərtlərinə əsasən müəyyən sığortalıya aid edilən mənfəət vergisi ödənişlərinin və daxilolmaların müqavilələrin icrası üzrə pul axınlarına daxil edilməsi; keçid dövründə tələblərdən seçim əsasında azad olmalar və digər kiçik dəyişikliklər.

BMHS 10 və BMS 28-ə dəyişikliklər – İnvestor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi (11 sentyabr 2014-cü ildə dərc olunub və BMUSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər investor tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi ilə bağlı BMHS 10 və BMS 28-in tələbləri arasındakı uyğunsuzluğu aradan qaldırır. Dəyişikliklərin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, mənfəət və zərər əməliyyatın biznesə aid olduğu halda tam tanınır. Aktivlər özündə biznesi əks etdirmədikdə, hətta bu aktivlər tömə müəssisəyə məxsus olsa belə, mənfəət və ya zərərin yalnız bir hissəsi tanınır.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi (23 yanvar 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu az əhəmiyyətli dəyişikliklər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlardan asılı olaraq, öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildiyini izah edir. Müəssisə hesabat dövrünün sonunda öhdəliyin icrasını ən azı on iki ay müddətinə təxirə salmaq üçün əsaslı hüquqa malik olduqda, öhdəliklər uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilir. Bu dəyişikliklər belə hüququn şərtsiz olmasını artıq tələb etmir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində öhdəliyin icrasını təxirə salmaq hüququnun istifadəsinə dair gözləntiləri öhdəliklərin təsnifatına təsir göstərmir. Öhdəliyin icrasının təxirə salınması hüququ yalnız müəssisənin hesabat dövrünün sonuna hər hansı müvafiq şərtlərə riayət etdiyi halda mövcuddur. Öhdəlik hər hansı şərtin hesabat tarixində və ya ondan əvvəl pozulduğu halda qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir (hətta kreditör bu şərtin pozulması ilə bağlı hesabat dövründən sonra rəsmi razılıq təqdim etsə belə). Kredit müqaviləsinin şərti hesabat tarixindən sonra pozularsa, kredit uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilir. Bundan əlavə, dəyişikliklər müəssisənin kapitala çevirməklə ödəyə bildiyi borclar üzrə təsnifat tələblərini nəzərdə tutur. Ödəmə dedikdə öhdəliyin nağd pul, özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən digər resurslar və ya müəssisənin öz pay alətləri ilə ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bu dəyişiklik maliyyə alətinin tərkib hissəsi olan pay aləti kimi təsnifləşdirilən və konvertasiya oluna bilən alətlər üçün istisna nəzərdə tutur.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi, qüvvəyə minmə tarixinin təxirə salınması (15 iyul 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Öhdəliklərin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi ilə bağlı BMS 1-ə dəyişikliklər ilkin qüvvəyə minmə tarixi 1 yanvar 2022-ci il olmaqla, 2020-ci ilin yanvar ayında dərc edilmişdir. Lakin COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq təlimata edilmiş düzəlişlər nəticəsində təsnifatla bağlı yaranan dəyişikliklərin tətbiqində müəssisələrə daha çox vaxt vermək üçün qüvvəyə minmə tarixi bir il təxirə salınmışdır.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMS 16, BMS 37 və BMHS 3 ilə bağlı məhdud məzmunlu dəyişikliklər – "Təyinatlı istifadədən əvvəl əldə edilən gəlirlər", "Yükümlü müqavilələr - müqavilənin icrası ilə bağlı xərclər", "Konseptual Əsaslara İstinad" və BMHS 1, BMHS 9, BMHS 16 və BMS 41-ə dəyişikliklər – 2018-2020-ci illər üzrə BMHS-lərin illik Təkmilləşdirilməsi (14 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 16-ya dəyişiklik müəssisələrə aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hazırlayarkən istehsal olunan materialların satışından əldə etdikləri gəlirlərin əsas vəsaitlərin maya dəyərindən çıxılmasını qadağan edir. Belə materialların satışından əldə olunan gəlirlər istehsal xərcləri ilə birlikdə artıq mənfəət və zərərin tərkibində tanınır. Müəssisə belə materialların maya dəyərini ölçmək üçün BMS 2-ni tətbiq edəcəkdir. Sınaqdan keçirilən aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hələ hazır olmadığı üçün belə aktivin amortizasiyası maya dəyərinə daxil edilmir. BMHS 16-ya dəyişiklik aktivin texniki və fiziki göstəricilərini qiymətləndirərkən müəssisənin "aktivin düzgün işləməsinə sinayacağı" da açıqlayır. Həmin aktivin maliyyə göstəriciləri bu qiymətləndirməyə aid deyil. Beləliklə, aktiv rəhbərliyin nəzərdə tutduğu kimi istismar oluna və rəhbərliyin gözlədiyi əməliyyat effektivliyi səviyyəsinə çatana qədər amortizasiya edilə bilər.

BMS 37-yə dəyişiklik "müqavilənin icrası xərcləri" anlayışını izah edir. Dəyişiklikdə müqavilənin icrası üçün birbaşa xərclərin həmin müqavilənin icrası üzrə əlavə xərclərdən ibarət olduğu; və müqavilələrin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan digər xərclərin bölüşdürülməsi izah edilir. Dəyişiklik, həmçinin yükümlü müqavilə üçün ayrıca ehtiyat yaradılmazdan əvvəl müəssisənin müqavilənin icrası üçün ayrılmış aktivlər üzrə deyil, müqaviləni yerinə yetirmək üçün istifadə etdiyi aktivlər üzrə yaranmış dəyərşərtləşmə zərərinə tanınmasını açıqlayır.

BMHS 3 müəssisələrin birləşməsi zamanı aktiv və ya öhdəliyin tərkibini müəyyənləşdirmək məqsədilə "2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara" istinad etmək üçün dəyişdirilmişdir. Bu dəyişiklikdən əvvəl BMHS 3-də "2001-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara" istinad edilirdi. Bundan əlavə, BMHS 3-ə öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün yeni istisna əlavə edilmişdir. Bu istisna bezi öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün BMHS 3-ü tətbiq edən müəssisənin "2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslar" əvəzinə BMS 37 və ya BMHSK 21-ə istinad etməsinə nəzərdə tutur.

Bu yeni istisna olmasaydı müəssisə, müəssisələrin birləşməsi əməliyyatı zamanı BMS 37-yə uyğun olaraq tanımayacağı bezi öhdəlikləri tanımalı idi. Beləliklə, satın alındıqdan dərhal sonra müəssisə belə öhdəliklərin tanınmasını dayandırmalı və özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən gəliri tanımalı idi. Bununla yanaşı, alıcıdan satınalma tarixində BMS 37-də müəyyən edilmiş şərti aktivləri tanınmasının tələb olunmadığı da izah edilmişdir.

BMHS 9-a edilmiş dəyişiklik maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün "10%-lik teste" daxil edilməli olan ödənişləri izah edir. Xərclər və ya ödənişlər üçüncü tərəflərin və ya kreditörün xeyrinə həyata keçirilə bilər. Bu dəyişikliyə əsasən üçüncü tərəflərin xeyrinə həyata keçirilmiş xərclər və ya ödənişlər "10%-lik teste" daxil edilməyəcəkdir.

BMHS 16-ya əlavə edilən Nümunə 13-ə dəyişiklik edilmişdir: aktivlərin əsaslı təmiri ilə bağlı icarəyə verən tərəfindən ödənişlər nümunəsi silinmişdir. Bu dəyişiklik icarə üzrə həvəsiəndirici ödənişlərin uçotu ilə bağlı gələcəkdə hər hansı anlaşılmaqlığa yol verməmək üçün edilmişdir.

BMHS 1 tömə müəssisə baş müəssisədən daha gec tarixdə BMHS-i tətbiq etdiyi təqdirdə istisnaya icazə verir. Tömə müəssisə konsolidasiya məqsədləri və baş müəssisənin sözügedən tömə müəssisəni satın aldığı müəssisələrin birləşməsi əməliyyatının nəticələrini əks etdirmək üçün hər hansı düzəlişlər edilmədiyi təqdirdə, aktiv və öhdəliklərini baş müəssisənin BMHS-ə keçid tarixinə əsasən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilə biləcək balans dəyəri ilə ölçə bilər. BMHS 1-də nəzərdə tutulan istisnayı tətbiq edən müəssisələrə baş müəssisənin BMHS-ə keçid tarixinə əsasən baş müəssisənin əks etdirdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə məcmu məzənnə fərqlərini qiymətləndirməyə icazə vermək üçün BMHS 1-ə dəyişiklik edilmişdir. BMHS 1-ə edilən bu dəyişiklik yuxarıda qeyd olunan istisnayı BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrin xərclərini azaltmaq üçün məcmu məzənnə fərqlərinə tətbiq edir. Bu dəyişiklik BMHS 1-də nəzərdə tutulan eyni istisnayı tətbiq edən əsli və birgə müəssisələrə də şamil ediləcəkdir.

Müəssisələrin BMS 41-ə uyğun olaraq ədalətli dəyəri qiymətləndirərkən vergi məqsədləri üçün pul axınlarını nəzərə almaması tələbi ləğv edilmişdir. Bu dəyişiklik vergitutmadan sonrakı pul axınlarının diskontlaşdırılması ilə bağlı standartdakı tələbə uyğunluğu təmin etməlidir.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMS 8-e dəyişikliklər: Uçot təxminlərinin müəyyən edilməsi (12 fevral 2021-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 8-e edilmiş dəyişiklik müəssisələrin uçot siyasətindəki dəyişiklikləri uçot təxminlərindəki dəyişikliklərdən necə fərqləndirməli olduğunu izah edir.

BMS 12-ye dəyişiklik - Vahid emeliyyatdan yaranan aktiv və öhdəliklərə aid təxirə salınmış vergilər (7 may 2021-ci ildə dərc edilib və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 12-ye dəyişiklik icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi emeliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergilərin uçota alınması qaydasını izah edir. Müəyyən hallarda, müəssisələr aktiv və ya öhdəliklərin ilk dəfə uçota alınması zamanı təxirə salınmış verginin tanınması öhdəliyindən azad edilir. Övvəllər bu istisnanın icarə və istismardan çıxarma öhdəliklərinə şamil edilib-edilməməsi ilə bağlı müəyyən qeyri-müəyyənlik olmuşdur, halbuki hər iki emeliyyat üçün aktiv və öhdəlik tanınır. Bu dəyişikliklər, istisnanın tətbiq edilmədiyini və müəssisələrin belə emeliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımalı olduğunu aydınlaşdırır. BMS 12-ye dəyişikliklər müəssisələrdən ilkin tanınma zamanı vergi bazasını artıran və azaldan bərabər məbləğdə müvəqqəti fərqlərə səbəb olan emeliyyatlar üzrə təxirə salınmış vergini tanımağı tələb edir.

BMHS 16-ya dəyişiklik – COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştlərinin uçotu (31 mart 2021-ci ildə dərc olunub və 1 aprel 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). 2020-ci ilin may ayında BMHS 16-ya edilmiş dəyişiklik COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar verilmiş və 30 iyun 2021-ci il tarixində və ya daha əvvəl həyata keçirilməli olan icarə ödənişlərinin azaldılmasına gətirib çıxaran icarə güzəştlərinin icarə modifikasiyası olub-olmadığını müəyyən etmək üçün icarəyə gətirənləri fakültativ praktiki istisna ilə təmin etmişdir. 31 mart 2021-ci il tarixində dərc edilmiş dəyişikliyə uyğun olaraq, praktiki istisnanın tətbiq müddəti 30 iyun 2021-ci il tarixindən 30 iyun 2022-ci il tarixinədək uzadılmışdır.

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərhlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Kassa	16,898	20,009
ARMB-dəki cari hesablar	144,144	44,329
ARMB-dəki qısamüddətli depozitlər	-	14,703
Digər kredit təşkilatlarındakı cari hesablar və overnayt depozitlər	42,468	93,848
Müddətli depozitlər	-	11,094
Cıxılısın: kredit zərərliəri üzrə ehtiyat	(586)	(443)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	202,924	183,540

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın ARMB-də qısamüddətli depozitləri olmamışdır (31 dekabr 2020: ödəmə müddəti 11 yanvar 2021-ci il tarixində başa çatan və illik faiz dərəcəsi 5.76% - 6.01% təşkil edən 14,688 AZN məbləğində qısamüddətli depozitləri olmuşdur).

Digər kredit təşkilatlarındakı cari hesablar qeyri-rezident banklarda yerləşdirilmiş 19,367 AZN (2020: 70,448 AZN) məbləğində faiz hesablanan müxbir hesablar üzrə qalıqlardan ibarətdir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bankın kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar çıxılmaqla	Digər kredit təşkilatlarındakı carl hesablar	Müddətli depozitlər	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	26,415	-	26,415
- Yüksək dərəcə	144,144	16,053	-	160,197
Çıxılısın: kredit zərərli üzrə ehtiyat	(535)	(51)	-	(586)
Kassa çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	143,609	42,417	-	186,026

GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 23-də göstərilir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar çıxılmaqla	Digər kredit təşkilatlarındakı carl hesablar	Müddətli depozitlər	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	91,302	-	91,302
- Yüksək dərəcə	59,032	2,546	11,094	72,872
Çıxılısın: kredit zərərli üzrə ehtiyat	(222)	(93)	(128)	(443)
Kassa çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	58,810	93,755	10,966	163,531

31 dekabr 2021-ci il tarixinə digər kredit təşkilatlarındakı qalıqların 19,745 AZN məbləğində hissəsi və ya 71%-i (31 dekabr 2020: 70,842 AZN və ya 68%) bir maliyyə təşkilatına aiddir (31 dekabr 2020: bir maliyyə təşkilatı).

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

8 Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər	20,804	9,712
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	1,708	1,756
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (ümumi)	22,512	11,468
Çıxılın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(136)	(8)
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (xalis)	22,376	11,460

Kredit təşkilatları müştərilərdən cəlb edilmiş vəsaitlərin həcmindən asılı olaraq Mərkəzi Bankda faizsiz pul depozitləri (məcburi ehtiyatlar) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın digər banklarda ödəmə müddəti 2022-ci ilin avqust-dekabr aylarında (2020: fevral-avqust 2021-ci il) başa çatan və illik faiz dərəcəsi 1.30% - 2.4% (2020: illik 0.17% - 1.5%) təşkil edən 20,611 AZN (2020: 9,690 AZN) məbləğində qısamüddətli depozitləri olmuşdur.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 24-ə baxın. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	Cəmi
Kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş depozitlər		
- Yüksək dərəcə	22,512	22,512
Ümumi balans dəyəri	22,512	22,512
Kredit zərərli üzrə ehtiyat	(136)	(136)
Cəmi kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (balans dəyəri)	22,376	22,376

31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	Cəmi
Kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş depozitlər		
- Yüksək dərəcə	11,468	11,468
Ümumi balans dəyəri	11,468	11,468
Kredit zərərli üzrə ehtiyat	(8)	(8)
Cəmi kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (balans dəyəri)	11,460	11,460

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər

Müşərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2021	31 dekabr 2020
Müşərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin ümumi balans dəyəri Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	191,372 (41,793)	167,377 (41,694)
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin balans dəyəri	149,579	125,683
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	149,579	125,683

31 dekabr 2021-ci il tarixinə ümumi kredit portfelinin 36.5% hissəsi (2020: 26.3%) xarici valyutalarda olmuşdur.

31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlərin ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2021			31 dekabr 2020		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
Korporativ kreditlər	117,111	22,498	94,613	96,499	21,375	75,124
Biznes kreditləri	14,759	8,559	6,200	15,326	8,230	7,096
İstehlak kreditləri	41,650	8,852	32,798	41,535	10,692	30,843
İpoteka kreditləri	17,852	1,884	15,968	14,017	1,397	12,620
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən kreditlər	191,372	41,793	149,579	167,377	41,694	125,683

Hüquqi şəxslərə verilmiş kredit növlərinin daha ətraflı təsviri aşağıda göstərilir:

- Korporativ kreditlər – kommersiya müəssisələrinə verilmiş kreditlərdir;
- Biznes kreditləri – kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə verilmiş kreditlərdir;
- İstehlak kreditləri – şəxsi ehtiyaclar üçün fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərdir;
- İpoteka kreditləri – ipoteka məqsədləri üçün fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərdir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu ilə müqayisəli dövrlər arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş kreditlər üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi amortizasiya olunmuş dəyerdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
Korporativ kreditlər								
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	231	2,075	18,160	21,375	48,311	15,886	34,302	96,499
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:								
Köçürmələr:								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(15)	113	-	98	(689)	689	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(2,916)	5,231	2,315	-	(6,126)	6,126	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	24	(30)	-	(6)	4,642	(4,642)	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	280	-	-	280	46,017	-	-	46,017
Dövr ərzində ödənilmiş	(99)	(1)	(196)	(296)	(18,488)	(46)	(971)	(19,505)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	1,776	1,776
Qismən ödənilmiş	(14)	(22)	(1,466)	(1,502)	(3,512)	(99)	(1,572)	(5,183)
Digər dəyişikliklər	-	-	2,774	2,774	-	-	-	-
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	-	-	(47)	(47)	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	176	(2,856)	6,296	3,616	27,970	(10,224)	5,359	23,105
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:								
Sillimələr	-	-	(2,493)	(2,493)	-	-	(2,493)	(2,493)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	407	119	21,972	22,498	74,281	5,662	37,168	117,111

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamani bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərəlz- leşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamani bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərəlz- leşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
Korporativ kreditlər								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	376	2,015	20,930	23,323	66,321	7,732	33,755	129,808
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(107)	984	-	857	(11,476)	11,476	-	-
- dəyərəlzleşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(9)	(52)	953	892	(1,729)	(2,859)	4,588	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	217	136	-	353	33,766	446	-	34,212
Dövr ərzində ödənilmiş	(77)	-	(1,406)	(1,483)	(16,122)	(5)	(2,565)	(18,692)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	2,683	2,683
Qismən ödənilmiş	(153)	(226)	(513)	(892)	(46,449)	(904)	(2,364)	(49,717)
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	(18)	138	-	120	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(147)	960	(966)	(153)	(42,010)	8,154	2,342	(31,514)
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Sillimələr</i>	-	-	(1,795)	(1,795)	-	-	(1,795)	(1,795)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	231	2,975	18,169	21,375	46,311	15,886	34,302	96,499

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərli üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	Total
Biznes kreditləri								
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	13	11	8,206	8,230	713	1,715	12,898	15,326
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- dəyər- sizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(16)	(11)	1,333	1,306	(19)	(1,715)	1,734	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərli (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	29	-	-	29	1,449	-	-	1,449
Dövr ərzində ödənilmiş	-	-	(598)	(598)	-	-	(618)	(618)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	472	472
Qismən ödənilmiş	(7)	-	(440)	(447)	(502)	-	(725)	(1,227)
Digər dəyişikliklər	-	-	682	682	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	6	(11)	976	971	928	(1,715)	862	75
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Sililmələr</i>	-	-	(642)	(642)	-	-	(642)	(642)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	19	-	8,540	8,559	1,641	-	13,118	14,759

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərli üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- leşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- leşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	Total
Biznes kreditləri								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	14	21	8,275	8,310	2,240	49	12,657	14,946
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçümlər:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(11)	17	-	6	(1,797)	1,797	-	-
- dəyersizleşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(5)	65	60	-	(85)	85	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	8	-	9	17	737	1	9	747
Dövr ərzində ödənilmiş	-	-	(98)	(98)	(38)	(3)	(210)	(251)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	579	-
Qismən ödənilmiş	(6)	(22)	-	(28)	(429)	(44)	(165)	(638)
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	8	-	12	20	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1)	(10)	(12)	(23)	(1,527)	1,666	298	437
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(57)	(57)	-	-	(57)	(57)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	13	11	8,206	8,230	713	1,715	12,898	15,326

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərli üzrə ehtiyat			Ümumi balans dəyəri			Total
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyər- siz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
İstehlak kreditləri							
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	134	56	10,502	10,692	27,556	1,323	41,535
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>							
<i>Köçürmələr:</i>							
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(49)	265	-	216	(1,623)	1,623	-
- dəyər- siz- ləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(42)	(17)	358	299	(367)	(328)	695
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	6	(20)	(9)	(23)	266	(266)	(18)
Yeni yaranmış və ya alınmış	208	-	-	208	13,937	-	13,937
Dövr ərzində ödənilmiş	(29)	(18)	(548)	(595)	(5,391)	(408)	(6,454)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	607	607
Qismən ödənilmiş	(11)	(8)	(1,432)	(1,451)	(6,040)	(109)	(7,939)
Digər dəyişikliklər	-	-	481	481	-	-	-
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	1	1	2	4	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	84	203	(2,111)	(1,624)	782	512	132
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>							
<i>Silinmələr</i>	-	-	(16)	(16)	-	-	(16)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	218	259	8,375	8,852	28,338	1,835	41,851

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərli üzrə ehtiyat			Ümumi balans dəyəri			Cəmi	Total
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		
<i>İstehlak kreditləri</i>								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	1,439	109	8,693	10,241	37,613	1,866	9,617	49,096
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(26)	392	-	366	(7,570)	7,570	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(84)	837	753	(2)	(1,471)	1,473	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	18	(265)	(3)	(250)	4,604	(4,600)	(4)	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	386	15	-	401	25,587	144	-	25,711
Dövr ərzində ödənilmiş	(26)	(10)	(238)	(274)	(5,417)	(189)	(297)	(5,903)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	564	564
Qismən ödənilmiş	(1,657)	(94)	1,524	(227)	(27,239)	(1,997)	1,612	(27,624)
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	-	(7)	(2)	(9)	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1,305)	(53)	2,118	760	(10,057)	(543)	3,348	(7,252)
<i>Dövr üzrə kredit zərərli üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Sillimələr</i>	-	-	(309)	(309)	-	-	(309)	(309)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	134	56	10,502	10,692	27,556	1,323	12,656	41,535

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
<i>İpoteka kreditləri</i>								
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	19	1	1,377	1,397	11,307	434	2,276	14,017
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(51)	216	-	165	(339)	339	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(1)	71	70	(100)	(124)	224	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	1	-	-	1	201	(201)	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	83	-	-	83	5,866	-	-	5,866
Dövr ərzində ödənilmiş	(1)	-	(236)	(237)	(733)	(12)	(361)	(1,106)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	97	97
Qismən ödənilmiş	(4)	-	(36)	(40)	(602)	(23)	(392)	(1,017)
Digər dəyişikliklər	60	47	342	450	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər</i>	88	262	141	491	4,293	(21)	(432)	3,840
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Sillimələr</i>	-	-	(3)	(3)	-	-	(3)	(3)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə	107	263	1,515	1,885	15,600	413	1,841	17,854

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərliəri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyər- sizləş- miş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyər- sizləş- miş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
<i>İpoteka kreditləri</i>								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	66	2	1,551	1,619	7,682	176	2,463	10,321
<i>Dövr üzrə kredit zərərliəri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərliəri (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(1)	3	-	2	(1,606)	1,606	-	-
- dəyər- sizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	35	35	(62)	(17)	79	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərliəri (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	2	(2)	(51)	(51)	1,443	(1,336)	(107)	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	8	-	8	16	4,795	99	11	4,905
Dövr ərzində ödənilmiş	-	-	(55)	(55)	(206)	(68)	(110)	(384)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	115	115
Qismən ödənilmiş	(56)	(2)	(77)	(135)	(739)	(26)	(141)	(906)
Digər dəyişikliklər	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Dövr üzrə kredit zərərliəri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər</i>	(47)	(1)	(140)	(188)	3,625	258	(153)	3,730
<i>Dövr üzrə kredit zərərliəri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Silinmələr</i>	-	-	(34)	(34)	-	-	(34)	(34)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	19	1	1,377	1,397	11,307	434	2,276	14,017

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit zərərliəri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir. Gözlənilən kredit zərərliərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat Qeyd 23-də göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakılardır:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyər-
sizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərliərinin artması (və ya azalması)
sebəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, eləcə də dövr
ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması;
- Dövr ərzində silinmiş aktivlər üzrə ehtiyatların silinməsi.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müşərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsləşməsi üzrə ehtiyat

31 dekabr 2021-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminatı kreditlər	40,765	3,891	40,748	711	86,115
Girovla təmin edilmiş kreditlər:					
- Daşınmaz əmlak	67,226	10,693	333	17,141	95,393
- Pul depozitləri	5,106	-	159	-	5,265
- Digər aktivlər	4,014	175	410	-	4,599
Çıxılın: kredit zərərli üzrə ehtiyat	(22,498)	(8,559)	(8,852)	(1,884)	(41,793)
Cəmi müşərilərə verilmiş kreditlər	94,613	6,200	32,798	15,968	149,579

31 dekabr 2020-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminatı kreditlər	15,121	2,642	40,498	374	58,635
Girovla təmin edilmiş kreditlər:					
- Daşınmaz əmlak	72,370	12,503	467	13,592	98,932
- Pul depozitləri	5,831	-	105	-	5,936
- Digər aktivlər	3,303	177	394	-	3,874
Çıxılın: kredit zərərli üzrə ehtiyat	(21,375)	(8,230)	(10,692)	(1,397)	(41,694)
Cəmi müşərilərə verilmiş kreditlər	75,250	7,092	30,772	12,569	125,683

Digər aktivlər əsasən nəqliyyat vasitələri və avadanlıqlardan ibarətdir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qoyulmuş girovun balans dəyəri (bunlardan hansı daha aşağı olarsa) göstərilmişdir; digər məlumatlar isə təminatı kreditlərin tərkibində açıqlanmışdır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Bank daxili siyasətinə uyğun olaraq kredit portfelində reytingləri dəqiq və düzgün şəkildə tətbiq etməlidir. Bu, mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmnin bütün fəallıq növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

Yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borcun ödənilməsi tarixi olan müşərilərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri standart səviyyəyə daxil edilir. Qeyri-standart kreditlər kredit müqavilələrinin şərtlərində dəyişiklik edilmiş standart reytingdən aşağı olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsləşməmiş kreditlərdən ibarətdir.

Aşağıdakı cədvəldə müşərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən və GKZ üzrə ehtiyat tanınan kreditlərlə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. Müşərilərə verilmiş kreditlərin balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal dərəcəsini əks etdirir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz-leşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	74,281	5,570	3,660	83,511
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	92	-	92
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	9,928	9,928
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	718	718
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	22,862	22,862
Ümumi balans dəyəri	74,281	5,662	37,168	117,111
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(407)	(119)	(21,972)	(22,498)
Balans dəyəri	73,875	5,543	15,196	94,613
Biznes kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	1,641	-	2,279	3,920
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	1,074	1,074
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	9,764	9,764
Ümumi balans dəyəri	1,641	-	13,118	14,759
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(19)	-	(8,540)	(8,559)
Balans dəyəri	1,622	-	4,578	6,200
İstehlak kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	28,338	1,112	891	30,341
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	723	251	974
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	879	879
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	439	439
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	9,018	9,018
Ümumi balans dəyəri	28,338	1,835	11,478	41,650
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(218)	(259)	(8,375)	(8,852)
Balans dəyəri	28,120	1,575	3,103	32,798
İpoteka kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	15,600	278	97	15,975
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	134	86	220
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	109	109
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	1,547	1,547
Ümumi balans dəyəri	15,600	413	1,839	17,852
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(107)	(263)	(1,514)	(1,884)
Balans dəyəri	15,494	150	325	15,968

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz-leşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	46,311	13,195	4,560	64,066
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	2,684	-	2,684
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	7	-	7
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	44	44
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	29,826	29,826
Ümumi balans dəyəri	46,311	15,886	34,430	96,627
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(231)	(2,975)	(18,170)	(21,376)
Balans dəyəri	46,080	12,911	16,260	75,251
Biznes kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	713	1,715	183	2,611
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	12,711	12,711
Ümumi balans dəyəri	713	1,715	12,894	15,322
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(13)	(11)	(8,206)	(8,230)
Balans dəyəri	700	1,704	4,688	7,092
İstehlak kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	27,063	447	2,593	30,103
- 30-90 gün gecikdirilmiş	493	876	69	1,438
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	124	124
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	790	790
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	9,009	9,009
Ümumi balans dəyəri	27,556	1,323	12,585	41,464
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(134)	(63)	(10,495)	(10,692)
Balans dəyəri	27,422	1,260	2,090	30,772
İpoteka kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	11,130	283	-	11,413
- 30-90 gün gecikdirilmiş	178	151	2	331
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	2,222	2,222
Ümumi balans dəyəri	11,308	434	2,224	13,966
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(18)	(1)	(1,378)	(1,397)
Balans dəyəri	11,290	433	846	12,569

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Deyersizləşmənin qiymətləndirilməsi. Kreditlərin deyersizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər müxtəlif vaxt intervalında vaxtı keçmiş məbləğlərin qalıqlarında hərəkətləri ölçən modelin ("roll-rate") təqdim etdiyi məlumatlardır. Bank deyersizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar. Bank mühüm olan hər bir kredit üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlılığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəallıq nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha çox diqqət tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, deyersizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar. Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditləri) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə deyersizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin deyersizləşməsi üçün ehtiyatlar məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər hesabat tarixində qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir. Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə deyersizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin deyersizləşməsi müəyyən edilir. Deyersizləşmə zərərləri "roll-rate" modelinin təqdim etdiyi məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir. Bundan sonra deyersizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zəmanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

Kreditin deyersizləşməsinə müəyyən edərkən Bankın nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtının keçməsi statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə deyersizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər vasitəsilə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən deyersizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin azalmasına səviyyəsi aşağıdakı aktivlər üçün təminatın dəyərini ayrıca açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər ("dəyərindən artıq təminatlı aktivlər") və (ii) təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər ("dəyərindən az təminatlı aktivlər").

31 dekabr 2021-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Korporativ kreditlər	47,287	136,194	47,327	10,464
Biznes kreditləri	2,618	8,818	3,582	5,139
Istehlak kreditləri	364	2,376	32,434	170
Ipoteka kreditləri	15,766	33,298	201	150

31 dekabr 2020-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Korporativ kreditlər	48,457	97,486	26,668	7,205
Biznes kreditləri	3,395	8,505	3,701	1,966
Istehlak kreditləri	850	2,258	29,992	146
Ipoteka kreditləri	12,619	24,867	1	-

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Fərdi şəkildə dəyərşəzleşmiş kreditlər

31 dekabr 2021-ci il tarixinə 44,182 AZN (2020: 43,091 AZN) məbləğində kreditlər fərdi qaydada qiymətləndirilmişdir. Belə kreditlər üçün 26,531 AZN (2020: 26,626 AZN) məbləğində fərdi şəkildə dəyərşəzleşmə üçün ehtiyat tanınmışdır.

ARMB-nin qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya, xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər. 2021-ci il ərzində 3,154 AZN (2020: 2,195 AZN) məbləğində kreditlər silinmişdir.

Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və ticarət debitor borcları üzrə haqlar, üçüncü tərəf zəminliyi;
- istehlak kreditləri üçün pul vəsaitləri, kreditə götürülən istehlak eşyaları üzrə haqlar və yaşayış mülkləri üzrə girovlar;
- avtokreditlər üçün pul vəsaitləri və nəqliyyat vasitələrinin girovları.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərinə nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərşəzleşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərinə nəzarət edir.

Müşərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın on ən iri üçüncü tərəf borcalanına (2020: on ən iri borcalan) verilmiş cəmi kreditlər 27,406 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 14%-ni təşkil etmişdir (2020: 41,436 AZN və ya 25%).

Kreditlər aşağıdakı müştəri qruplarına verilmişdir (ehtiyat ayırmalarından əvvəlki məbləğlər):

	2021	2020
Özəl müəssisələr	117,111	96,627
Fiziki şəxslər	74,261	70,750
Cəmi müşərilərə verilmiş kreditlər	191,372	167,377

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müşərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Kreditlər Azərbaycanda aşağıdakı iqtisadi sahələr üzrə təqim edilmişdir (ehtiyat ayırmalarından əvvəlki məbləğlər):

	2021	2020
Fiziki şəxslər	74,261	70,750
Ticarət müəssisələri	71,052	58,826
Daşınmaz əmlak tikintisi	30,395	23,347
Sənaye	15,664	14,454
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	191,372	167,377

Müşərilərə verilmiş kreditlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 24-ə baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlərin ödəmə müddəti üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

10 Borc və kapital qiymətli kağızlara investisiyalar

	2021	2020
ARMB-nin notları	13,318	20,311
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	-	2,815
Sair	240	60
Cəmi	13,558	23,186
Çıxışın: kredit zərərli üzrə ehtiyat	(53)	(90)
Cəmi	13,505	23,096

31 dekabr 2021-ci il tarixinə ARMB-nin notları və digər istiqrazlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir.

Borc qiymətli kağızların nominal faiz dərəcələri və ödəmə müddətləri aşağıda təqdim olunur:

	2021		2020	
	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti
ARMB-nin notları	6.01%	Yanvar 2022	5.76% - 6.01%	Yanvar 2021
AR Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları	-	-	8.46% - 8.79%	Mart 2021

ARMB-nin notlarının tədavül müddəti 28 gündür və Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir. ARMB-nin notlarının vaxtı keçməmiş və ya dəyərsizləşməmişdir.

2021-ci ilin fevral ayı ərzində Bakı Fond Birjasının səhmlərinin dəyərinin bir səhm üçün 0,2 AZN-dən 0,8 AZN-dək yenidən qiymətləndirilməsi nəticəsində Bankın həmin səhmlərdəki nəzarət payı 60 AZN-dən 240 AZN-dək artmışdır.

Bütün borc qiymətli kağızlar amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilmişdir. Borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyəti "yüksək dərəcə" kimi qiymətləndirilmişdir. Bankın kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

ARMB-nin notları və digər istiqrazların hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

11 Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	İcareyə götürülmüş aktivlərin əsaslı temiri	Kompüter və ofis avadanlığı	Mebel və digər avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2020-ci il	8,890	15,904	2,030	114	26,938
Əlavələr	22	381	59	149	611
Sililmələr	-	(124)	(15)	(95)	(234)
Köçürmələr	3	-	(3)	-	-
31 dekabr 2021-ci il	8,915	16,161	2,071	168	27,315
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2020-ci il	(7,948)	(12,881)	(1,897)	(110)	(22,836)
Amortizasiya xərci	(628)	(962)	(54)	(21)	(1,665)
Sililmələr	-	2	14	91	107
31 dekabr 2021-ci il	(8,576)	(13,841)	(1,937)	(40)	(24,394)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2020-ci il	942	3,023	133	4	4,102
31 dekabr 2021-ci il	339	2,320	134	128	2,921
	İcareyə götürülmüş aktivlərin əsaslı temiri	Kompüter və ofis avadanlığı	Mebel və digər avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2019-cu il	8,858	13,792	2,023	111	24,784
Əlavələr	32	2,112	7	3	2,154
31 dekabr 2020-ci il	8,890	15,904	2,030	114	26,938
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2019-cu il	(7,326)	(11,628)	(1,849)	(107)	(20,910)
Amortizasiya xərci	(622)	(1,253)	(48)	(3)	(1,926)
31 dekabr 2020-ci il	(7,948)	(12,881)	(1,897)	(110)	(22,836)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2019-cu il	1,532	2,164	174	4	3,874
31 dekabr 2020-ci il	942	3,023	133	4	4,102

31 dekabr 2021-ci il tarixinə tamamilə amortizasiya olunmuş əmlak və avadanlıqların ümumi balans dəyəri 13,452 AZN (2020: 12,213 AZN) təşkil etmişdir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

12 Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Lisenzialar	Proqram təminatı	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2020-ci il	11,677	12,579	24,256
Əlavələr	990	820	1,810
31 dekabr 2021-ci il	12,667	13,399	26,066
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2020-ci il	(10,860)	(5,719)	(16,579)
Amortizasiya xərci	(941)	(1,357)	(2,298)
31 dekabr 2021-ci il	(11,801)	(7,076)	(18,877)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2020-ci il	817	6,860	7,677
31 dekabr 2021-ci il	866	6,323	7,189

	Lisenzialar	Proqram təminatı	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2019-cu il	10,692	11,273	21,965
Əlavələr	985	1,314	2,299
Sililmələr	-	(5)	(5)
Kəçürmələr	-	(3)	(3)
31 dekabr 2020-ci il	11,677	12,579	24,256
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2019-cu il	(9,534)	(4,541)	(14,075)
Amortizasiya xərci	(1,326)	(1,178)	(2,504)
31 dekabr 2020-ci il	(10,860)	(5,719)	(16,579)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2019-cu il	1,158	6,732	7,890
31 dekabr 2020-ci il	817	6,860	7,677

31 dekabr 2021-ci il tarixinə tamamilə amortizasiya olunmuş qeyri-maddi aktivlərin ümumi balans dəyəri 11,797 AZN (2020: 10,262 AZN) təşkil etmişdir.

13 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri

Bank binalar, nəqliyyat vasitələri və digər aktivləri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən sabit müddətə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması seçimini də nəzərdə tutur.

Müqavilələrə icarə və qeyri-icarə komponentləri daxil ola bilər. Bank icarə komponentlərini qeyri-icarə komponentlərindən ayırmaq əvəzinə, onları vahid icarə komponenti kimi uçota almaq üsulunu seçmişdir.

Icarə şərtləri fərdi qaydada nəzərdən keçirilir və icarə müqavilələrinə bir çox fərqli şərtlər daxil edilir. İcarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivləri ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz.

Bankın bir sıra icarə müqavilələrinə icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi seçimləri daxil edilmişdir. Onlar Bankın fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin uzadılma və ləğvetmə seçimlərinin əksəriyyəti Bank və müvafiq icarəyə verənlər tərəfindən icra edilə bilər.

1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən icarə müqavilələri Bankın icarəyə götürülmüş aktivini istifadə etdiyi tarixdə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır.

İstifadə hüquqlu aktivlərin icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Binalar	Nəqliyyat vasitələri	Digər	Cəmi
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	5,534	329	49	5,912
Əlavələr	-	-	6	6
Silinmələr	-	-	-	-
Amortizasiya xərci	(1,972)	(192)	(125)	(2,289)
Modifikasiyalar	7,496	-	170	7,666
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	11,058	137	100	11,295

2021-ci il ərzində icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci 327 AZN (2020: 330 AZN) təşkil etmişdir. 2021-ci il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 2,553 AZN (2020: 2,448 AZN) olmuşdur.

Hər bir hesabat dövrünün sonunda gözənilən son qalıq dəyəri müqayisə olunan aktivlər üzrə əldə edilən faktiki son qalıq dəyərini, ələcə də proqnozlaşdırılan gələcək qiymətləri əks etdirmək üçün yenidən nəzərdən keçirilir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə ödənilməsi gözlənilən məbləğ 12,559 AZN (2020: 6,968 AZN) təşkil etmiş və icarə öhdəliklərinə daxil edilmişdir.

	Binalar	Nəqliyyat vasitələri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	5,392	359	-	5,751
Əlavələr	5,905	680	158	6,743
Silinmələr	(3,847)	(518)	-	(4,365)
Amortizasiya xərci	(1,916)	(192)	(109)	(2,217)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	5,534	329	49	5,912

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

14 Menfeet vergisi

Korporativ menfeet vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Carl vergi xərci	(526)	(544)
II üzrə təxirə salınmış menfeet vergisi (xərci)/gəliri	(473)	399
Menfeet vergisi xərci	(999)	(145)

2021 və 2020-ci illər ərzində müəssisələr (o cümlədən banklara) tətbiq edilən menfeet vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Effektiv menfeet vergisi dərəcəsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulan menfeet vergisi dərəcəsinə fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş menfeet vergisi xərci faktiki xərcilərlə üzləşdirilir:

	2021	2020
Menfeet vergisi xərcindən əvvəlki (zərər)/menfeet	(2,329)	3,473
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş menfeet vergisi dərəcəsi	20%	20%
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş dərəcə ilə hesablanmalı olan menfeet vergisi gəliri/(xərci)	466	(695)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərcin vergi effekti:		
Gəlirdən çıxılmayan və digər daimi xərcin effekti	(1,186)	476
Əvvəlki ilin vergi xərcinin effekti	(279)	74
Menfeet vergisi xərci	(999)	(145)

31 dekabr tarixinə təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2019	Menfeet və ya zərərde gəlir/(xərc) kimi tanınmışdır	2020	Menfeet və ya zərərde gəlir/(xərc) kimi tanınmışdır	2021
Müvəqqəti fərqlərin vergi effekti					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	44	45	89	28	117
Borc və kapital qiymətli kağızlara investisiyalar	38	(20)	18	(7)	11
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	(50)	-	(50)	(1)	(51)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(2,987)	306	(2,681)	(271)	(2,952)
Əmlak və avadanlıqlar	397	32	429	(134)	295
Qeyri-maddi aktivlər	(95)	23	(72)	(18)	(90)
Sair öhdəliklər	593	(44)	549	(66)	483
Sair aktivlər	(56)	57	1	(4)	(3)
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(2,116)	399	(1,717)	(473)	(2,190)

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

15 Sair aktivlər və öhdəliklər

Sair aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Ödənilməkdə olan məbləğlər	3,039	2,971
Sair maliyyə aktivləri	3,039	2,971
Yeniden mülkiyyətə keçmiş girov	3,226	2,869
Verilmiş avanslar	1,524	1,607
Vergilər üzrə artıq ödəmələr	207	382
Sair	41	6
Sair qeyri-maliyyə aktivləri	4,998	4,864
Sair aktivlər	8,037	7,835

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın mülkiyyətinə keçmiş və satış üçün nəzərdə tutulan əmlakı 3,226 AZN (31 dekabr 2020: 2,869 AZN) məbləğində on yeddi ədəd (31 dekabr 2020: on yeddi) mənzildən ibarət olmuşdur. Bankın daxil siyasətinə uyğun olaraq, mülkiyyətə keçmiş əmlak adı qaydada satılmalıdır. Əmlakın satışından daxilolmalar kredit qalıqlarının azaldılması və ya ödənilməsi üçün istifadə edilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə 1,524 AZN (2020: 1,607 AZN) məbləğində verilmiş avanslar əsasən əmlak və əvəzliliklərin alınması və icarə xidmətləri üçün ödənişlərdən ibarət olmuşdur.

Sair öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2021	2020
İcarə öhdəlikləri	11,017	5,297
Plastik kartlar üzrə hesablaşmalar	2,880	1,899
Sair	807	585
Sair maliyyə öhdəlikləri	14,704	7,781
İşçilər üzrə hesablanmış xərclər	1,168	1,718
Sosial sığorta ayırmaları	259	422
Təxirə salınmış gəlirlər	321	332
Ehtiyatlar	115	136
Sair	909	987
Sair qeyri-maliyyə öhdəlikləri	2,772	3,595
Sair öhdəliklər	17,476	11,376

İşçilər üzrə hesablanmış xərclərə Bankın maliyyə nəticələrinə əsasən işçilərə verilmiş 548 AZN (2020: 1,043 AZN) məbləğində mükafatlar, eləcə də istifadə edilməmiş məzuniyyət günlərinə görə hesablanmış 620 AZN (2020: 675 AZN) məbləğində müavinətlər daxildir.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə təxirə salınmış gəlirlər əsasən plastik kartlar, zəmanət və akkreditivlərin təqdim edilməsinə görə alınmış komissiyalardan ibarətdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə sair qeyri-maliyyə öhdəliklərinin 614 AZN məbləğində hissəsini (2020: 827 AZN) sair vergi öhdəlikləri təşkil edir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

15 Sair aktivlər və öhdəliklər (davamı)

31 dekabr tarixinə sair maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	2021	2020
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>		
Sair maliyyə aktivləri		
Yüksək dərəcə	3,039	2,971
Cəmi sair maliyyə aktivləri	3,039	2,971

16 Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər

Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanəti Fonduna ödəniləcək vəsaitlər	15,312	8,360
Azərbaycan Respublikası Sahibkarlığın İnkişafı Fonduna ödəniləcək vəsaitlər	4,889	3,605
Tələblə depozitlər	6	7
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	20,207	11,972

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bank Azərbaycan Respublikası İpoteka və Kredit Zəmanəti Fondundan və Sahibkarlığın İnkişafı Fondundan müvafiq olaraq 2050-ci (2020: 2050-ci il) və 2026-cı (2020: 2024-cü il) ilə qədər illik 1%-4% (2020: illik 1%-4%) və 1% (2020: illik 1%) dərəcəsi ilə 15,312 AZN (2020: 8,360 AZN) və 4,889 AZN (2020: 3,605 AZN) məbləğində borc vəsaitləri cəlb etmişdir.

17 Müşərilərə ödəniləcək vəsaitlər

Müşərilərə ödəniləcək vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Car hesablar	261,274	216,856
Müddətli depozitlər	25,150	32,707
Müşərilərə ödəniləcək vəsaitlər	286,424	249,563

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Bankın on ən iri müştərisinə (2020: on ən iri müştəri) ödəniləcək vəsaitlərin cəmi 123,598 AZN olmuşdur ki, bu da ümumi müştəri portfelinin 43%-ni təşkil edir (2020: 103,987 AZN və ya 42%).

31 dekabr 2021-ci il tarixinə fiziki şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.15% (2020: 2.56%), hüquqi şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi isə 3.25% (2020: 4.32%) təşkil etmişdir.

Müşərilərə ödəniləcək vəsaitlərə aşağıdakı növ müştəri hesabları daxildir:

	2021	2020
Özəl müəssisələr	212,494	166,049
Fiziki şəxslər	73,225	83,467
İctimai təşkilatlar	705	47
Müşərilərə ödəniləcək vəsaitlər	286,424	249,563

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

17 Müşərilərə ödeniləcək vəsaitlər (davamı)

Müşəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	2020
Ticarət	180,126	126,915
Fiziki şəxslər	73,226	83,467
Daşınmaz əmlak tikintisi	16,756	23,841
Sığorta və digər maliyyə təşkilatları	1,269	3,689
Nəqliyyat və rabitə	11,887	7,332
Dövlət və icfimal təşkilatları	3,160	4,319
Müşərilərə ödeniləcək vəsaitlər	286,424	249,563

Müşəri hesablarının hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat Qeyd 24-də təqdim edilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

18 Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2021-ci il tarixinə adı səhmlərin sayı 2,769,035,194 ədəd (2020: 2,769,035,194) olmuşdur. Azərbaycan manatında olan hər bir adı səhmin nominal dəyəri 0.02 AZN-dir. Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər bir səhm üzrə səhmdara bir səs hüququ verilir.

Səhmdarlar Bankın nizamnamə kapitalına qoyuluşlarını Azərbaycan manatı ilə həyata keçirmiş və dividend və hər hansı kapital ödənişlərini Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər.

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın nizamnamə kapitalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Dövrliyyədə olan adı səhmlərin sayı	Cəmi ödənilmiş və qeydiyyatdan keçmiş adı səhmlərin nominal dəyəri
31 dekabr 2020	2,769,035,194	55,381
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	-	-
31 dekabr 2021	2,769,035,194	55,381

19 Təəhhüdlər və şərtli öhdəliklər

Hüquqlı məsələlər. Adı fəaliyyəti gedişində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətləri ilə üzləşir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn mümkün öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Şərtli vergi öhdəlikləri. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərh ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamalarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilər. Buna görə də vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə, müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və falz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları həmin yoxlamaların keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi qanunvericiliyi ilə bağlı Bankın mövqeyi dəyişməyəcəkdir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(mln Azərbaycan manatı ilə)

19 Təəhhüdlər və şərtli öhdəliklər (davamı)

Prudensial normativlərə riayət edilməsi. Tənzimləyici orqan banklardan yerli standartlara uyğun maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən normativlərə riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bank bütün prudensial normativlərə riayət etmişdir.

Kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər. Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsində əsas məqsəd lazım olduqda müştəriləri vəsaitlərə təmin etməkdir. Zəmanətlər və rezervli akkreditivlər müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədikdə Bankın ödənişlər edəcəyi ilə bağlı geri çağırılmayan öhdəlikləri əks etdirir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı riskə məruz qoyur.

31 dekabr tarixinə Bankın təəhhüdləri və şərtli öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	82,511	103,725
Açılmış zəmanətlər	12,276	10,913
Akkreditivlər	786	2,124
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	95,573	116,762
Çıxılacaq: öhdəliklər üzrə təminat kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(3,798)	(3,783)
Ehtiyat və pul şəklində təminat alınmış kreditlər çıxılmaqla, cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	91,775	112,979

31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə mövcud olan zəmanət məktublarının əksəriyyəti müştərilərə mal və xidmətlərin təchiz edilməsi üçün verilmiş zəmanətlər və müxtəlif təşkilatlarla elan edilmiş tenderlərdə iştirak etmək niyyəti ilə girov kimi müştərilərə verilmiş tender zəmanətlərindən ibarətdir.

20 Falz gəlirləri və xərcləri

Falz gəlirləri və xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Effektiv falz metodu ilə hesablanmış falz gəliri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	16,288	18,038
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	461	2,256
Amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən investisiya qiymətli kağızlar	1,129	1,374
Cəmi falz gəlirləri	17,878	21,668
Falz xərcləri		
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	(1,004)	(1,502)
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	(380)	(218)
Cəmi falz xərcləri	(1,384)	(1,720)
Saır oxşar xərclər		
İcarə öhdəlikləri	(327)	(330)
Cəmi saır oxşar xərclər	(327)	(330)
Cəmi falz və saır oxşar xərclər	(1,711)	(2,050)
Xalis falz marjası	16,167	19,618

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

21 Xalis haqq və komissiya gəlirləri

Xalis haqq və komissiya gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Plastik kartlarla əməliyyatlar	3,538	3,242
Hesablaşma əməliyyatları	3,272	3,102
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,600	1,516
Zəmanətlər və akkreditivlər	376	546
Agent fəaliyyəti	250	206
Digər	48	94
Haqq və komissiya gəlirləri	9,084	8,706
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(4,039)	(3,281)
Hesablaşma əməliyyatları	(1,049)	(1,045)
Agent fəaliyyəti	(109)	(81)
Zəmanətlər və akkreditivlər	(1)	(7)
Digər	(274)	(301)
Haqq və komissiya xərcləri	(5,472)	(4,715)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	3,612	3,991

22 Əmək haqqı, ümumi və inzibati xərclər

Əmək haqqı xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2021	2020
Əmək haqqı və mükafatlar	7,084	7,505
Sosial sığorta ayırımları	995	1,082
İşçilərə digər ödənişlər	878	735
Əmək haqqı xərcləri	8,957	9,322

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardır:

	2021	2020
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	3,963	4,430
İstifadə hüquqlu aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	2,289	2,217
Texniki dəstək xərcləri	1,539	1,670
Təmir və texniki xidmət xərcləri	970	916
Mühafizə xidməti	940	892
Rəhbərlik xərcləri	863	863
Hüquq və konsaltinq xidmətləri	819	1,002
Marketinq və reklam xərcləri	529	442
Kommunal xidmətlər	294	277
Mənfəət vergisindən başqa digər əməliyyat vergiləri	267	214
Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər	127	13
Ofis təchizatı xərcləri	94	61
İlanlar	91	147
Sığorta xərcləri	91	98
Əyləncə xərcləri	69	26
Cərimə və penyalər	27	6
Üzvlük haqları	3	106
Ezamiyyə xərcləri	1	4
Digər xərclər	631	657
Ümumi və inzibati xərclər	13,636	14,041

23 Risklərin idarə olunması

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın daim mənfəətlə işləməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat riskinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risqlərin idarə olunması strukturu. İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyət daşıyan ayrıca müstəqil orqanlar da vardır.

Direktorlar Şurası. Direktorlar şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti. İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi. Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və risklə bağlı müvafiq qərarların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Risqlərin idarə olunması bölməsi. Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Risqlərə nəzarət bölməsi. Risklərə nəzarət bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, qaydaları və limitlərinə uyğunluğu izləmək üçün məsuliyyət daşıyır. Hər bir təsərrüfat qrupuna risklərə müstəqil nəzarət, o cümlədən müəyyən edilmiş limitlərlə müqayisədə riskə məruz qalan pozisiyaların həcminə nəzarət, eləcə də yeni məhsulların və strukturlaşdırılmış əməliyyatların riskinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan mərkəzləşdirilmiş bölmə daxildir. Bu bölmə həmçinin risklərin ölçülməsi və hesabat sistemlərində tam əks etdirilməsi üçün məlumatın toplanmasını təmin edir.

Bankın xəzinedarlığı. Bankın xəzinedarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinedarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üzrə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit. Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların mənasılıbini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərlikdə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risqlərin ölçülməsi və hesabat sistemləri. Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərərli, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərli əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modellər keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal edilməyən ağır hadisələr əsasında baş verdiyi təqdirdə ən pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risqlərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə ümumi risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və bu qabiliyyəti qiymətləndirir.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Mütəmadi olaraq sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında məlumat təqdim edilir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası. Konsentrasiya biznes tərəfdaşlarının oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olması və nəticədə iqtisadi, siyasi və ya digər şərtlərdəki dəyişikliklərin həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsi imkanlarına oxşar təsir göstərməsindən yaranır. Konsentrasiya Bankın fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərə və sənaye sahələrinə təsir göstərən dəyişikliklərə həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bankın daxili siyasət və prosedurlarına diversifikasiyalı portfelin dəstəklənməsinə yönəlmiş xüsusi prinsiplər daxil edilir. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparan bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Bank kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Bankın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır ki, bu da maliyyə aktivlərinin və balansdankənar kredit öhdəliklərin yaranmasına səbəb olur.

Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir. Təqdim edilmiş maliyyə zəmanətləri, kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər, istifadə edilməmiş kredit xətləri və ixrac/idxal akkreditivləri üçün maksimal kredit riski öhdəliyini məbləğidir.

Kreditə bağlı təəhhüd riskləri. Bank müştərilərə zəmanətlər verir. Həmin zəmanətlər Bankın müştərilərin adından ödənişlər aparmağını tələb edə bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kreditlərlə oxşar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı həmin komponentlərin balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin növləri üzrə kreditin keyfiyyəti. Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etmək və həmin limitlərə riayət edilməni monitorinq etmək ilə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir biznes tərəfdaşına risk reytingi verən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etmək ilə müəyyən edilir. Kredit risklərini azaltmaq məqsədilə Bank fəal şəkildə girovdan istifadə edir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi. GKZ gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yeni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlerinin orta çəkisidir). GKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektivdir və gələcəkdə makroiqtisadi vəziyyətin inkişafı üzrə gözlənilən defolt riskinin uyğunlaşdırılması yolu ilə müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi Bank tərəfindən istifadə olunan dörd parametrlə əsasında həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəyəni halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi ("DR").

Defolt anlayışı və 3-cü Mərhələ meyarı. Aşağıdakı halda Bank defolt vəziyyətinin yaranmış olduğunu hesab edir.

- Kreditin ödənişi 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- Müştərinin balansdankənar silinmiş krediti olduqda.

GKZ maliyyə alətinin *bütöv müddəti* üzrə modeləşdirilir. *Bütöv müddət* borc alətlərinin bitmə tarixində qalan müddət ərzində gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişlər nəzərə alınmaqla müəyyən edilir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər və maliyyə zəmanəti müqavilələri üçün bu, Bankın kredit vermək üçün cari müqavilə öhdəliyinə malik olduğu müddət ərzində müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddətdir. Müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə müddəti əsasında bütöv müddət üzrə potensial zərərlərin müəyyən edilməsi prinsipinə istisna olaraq fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları üzrə bütöv müddət üçün potensial zərərlər kredit kartları üzrə müqavilələrin gözlənilən müddəti və daxili statistikaya əsaslanan dövr ərzində müəyyən edilir və orta hesabla 3-5 il təşkil edir.

"Bütöv müddət üçün GKZ" modelində maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrinin baş verməsi nəticəsində yaranan zərərlər qiymətləndirilir. "12 aylıq GKZ" model hesabət dövründən sonra 12 ay ərzində və ya bitmə tarixinə bir ildən az qalmış maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində hesablanır və bitmə tarixində qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərlerinin bir hissəsini təşkil edir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün Bank üç yanaşma tətbiq edir: (i) fərdi qaydada qiymətləndirmə; (ii) portfel əsasında qiymətləndirmə: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli segmentləri üçün GKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir; və (iii) xarici reytinglər əsasında qiymətləndirmə.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borc alanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə əsaslanır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İkinci tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər maliyyə aktivinin kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Bank həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsinə əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Defolt vəziyyətindən qayıtma defolt zamanı ona səbəb olmuş hadisələrin başa çatmasından əslidir. Bu zaman iki ssenari müşahidə oluna bilər:

- 90 gündən artıq vaxtı keçmiş maliyyə aktivinin gecikmə müddəti 30 günə çatdıqda, bu artıq defolt hesab edilir;
- digər defolt hadisələrinin təsir etdiyi vaxtı keçmiş maliyyə aktivləri ardıcıl olaraq altı ay ərzində hər hansı defolt meyarına cavab vermədikdə, defolt statusundan çıxır;

Bu məntiqi gecikmənin aradan qaldırılmasından sonrakı dövrdə maliyyə aktivinin defolt vəziyyətinə yenidən qayıtması ehtimalına əsasən aparılan təhlil nəticəsində müəyyən edilir.

Maliyyə zəmanətləri və kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər üzrə GKZ-nin qiymətləndirilməsi. Bu maliyyə alətləri üzrə GKZ-nin qiymətləndirilməsi balans riskləri üçün yuxarıda qeyd edilən eyni mərhələləri əks etdirir və EAD-nin hesablanması hissəsində fərqlənir. EAD kreditə konvertasiya əmsalı ("CCF") və gələcək ödənişlər (ExOff) üzrə müqavilə öhdəliyindən ibarətdir. Korporativ müştərilər üçün açılan, lakin istifadə edilməyən kredit xətləri, fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları və maliyyə zəmanətləri üçün CCF defolt zamanı borcların statistik təhlili əsasında müəyyən edilir. Overdraflar üçün CCF kredit limitlərinin müştərilər tərəfindən istənilən zaman istifadə edilə bilməsinə görə 100% müəyyən edilir.

Daxili reytinglər. PD modellərinin hazırlanması məqsədilə hər bir maliyyə aktivinin kredit riskinin fərqləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş davranış qiymətləndirmə modelləri hazırlanmış və təkmilləşdirilmişdir.

Kredit riskinin təsnifatı portfel riskləri üzrə daxili proseslərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üçün banklar tərəfindən geniş istifadə edilən vasitədir. Kredit riskinin təsnifatı ümumilikdə müəyyən zaman anında mövcud olan məlumatlara əsasən gələcəkdə baş verməsi ehtimal olunan hadisənin proqnozlaşdırılması üçün müəyyən edilmiş statistik metoddur. Bu, xüsusilə banklara kredit almaq üçün müraciət edən müştərinin (müraciətin qiymətləndirilməsi modeli) və ya portfelə artıq mövcud olan müştərinin defolt ehtimalını qiymətləndirməyə imkan yaradır (davranış qiymətləndirmə modeli).

Keçmiş ödəmə davranışının gələcək üçün effektiv göstərici olması kredit riskinin təsnifatı modelinin işləni hazırlanması üçün əsas fərziyyə hesab edilir və beləliklə, həmin modelər keçmiş məlumatlara əsasən hazırlanmışdır. Xüsusilə, davranış modellərinin hazırlanması zamanı əvvəlki defolt vəziyyəti, kreditlərin əvvəlki istifadəsi, əvvəlki ödənişlər və ya ödənişlərin toplanmasına dair məlumatlardan istifadə edilir. Praktiki olaraq, kredit riskinin təsnifatı nəticələri əlaqəli atributlar və çeşidli əmsalları ilə birlikdə yüksək proqnozlu məlumatların xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Ümumi reyting hər bir xüsusiyyət üzrə ümumi göstəricilərdən formalaşır.

Kredit riskinin təsnifatı göstəricilərinə əsaslanan reytinglər oxşar risk profilili maliyyə aktivlərini əks etdirir. Bu səbəbdən, defolt ehtimalları Bankın ümumi mənbəli riskləri (sektor və reytinglər üzrə) əsasında hesablanır.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifatlaşdırılması məqsədilə Bank iki yanaşmadan: Daxili risk əsaslı reyting sistemindən (IRB) və beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - "S&P", Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemindən istifadə edir. Kenar kredit reytingləri və müəyyən edilmiş PD intervalları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (S&P)	Müvafiq PD intervalı
Ən yüksək dərəcə	Reytingi AAA dan BB+ dek	0,01% - 0,5%
Yüksək dərəcə	Reytingi BB den B+ dek	0,51% - 3%
Orta dərəcə	B, B-	3% - 10%
Xüsusi monitorinq tələb edir	CCC+ den CC- dek	10% - 99,9%
Defolt	C, D-I, D-II	100%

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha ətraflı monitorinq və bərpəedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

Kənar reytinglər. Kontragentlərə kənar reytinglər S&P, Moody's və Fitch kimi müstəqil beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinglər ictimaiyyətə açıqdır. Həmin reytinglər və müvafiq PD intervalları aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir: ARMB-dən alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə qalıqlar, o cümlədən ovrəmayt depozitlər və depozitlər.

Defolt ehtimalı (PD). PD müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. Hər bir maliyyə aktivli üzrə hesablanmış bütöv müddət üçün PD əyrisi portfelin müddətindən, reytingindən və segmentindən asılıdır.

GKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yaranıqda, dəstəkləyici proqnozlaşdırılan məlumatlar da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir.

Hər bir segment üçün PD-lər nəzərdən keçirilən tarixdən bir il ərzində defolt olmuş kreditlərin nisbəti kimi kollektiv şəkildə müəyyən edilmişdir. Bu göstərici müşahidə müddəti ərzində hər ay reqressiya məqsədilə ölçülür. Defolt miqrasiyası müştəri səviyyəsində müəyyən edilir. 1-ci və 2-ci Mərhələlərə aid olan aktivlər kəşşən, əmsal və saxta dəyişən göstəricilərindən istifadə etməklə birlikdə modeləşdirilir. Bank saxta dəyişənlərə görə overfit-ə yol verməmək və defolt səviyyəsinin müddəti ərzində makroiqtisadi dəyişənlər və onların geriləmələri üzərindən nisbi defolt dərəcələrini reqressiya etmək üçün 1-ci və 2-ci Mərhələlər üzrə defolt dərəcələrini müvafiq orta göstəricilərə bölməklə normallaşdırır. Akaike İnformasiya Meyarları ("AIC") kiçik nümunələrdə overfit-ə meyilli olduğuna görə dəyişənlərin seçilməsi üçün Bayes İnformasiya Meyarlarından ("BIC") istifadə edilmişdir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə, Bank dəstəkləyici gələcək məlumatlardan və əsasən də öz makroiqtisadi proqnozlaşdırma modelinin nəticəsindən istifadə etmişdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə GKZ səviyyəsinə uyğun olan ən əhəmiyyətli gələcək fərziyyələr aşağıda göstərilir:

Dəyişənlər	Korporativ / kommersiya müştəriləri	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri
İstehlak qiymətləri İndeksi (İnflyasiya deyil) və onun geriləmələri			HƏ	
Nominal gəlir			HƏ	
Qeyri-neft sektoru üzrə real effektiv məzənnə		HƏ		
Real qeyri-neft sektoru üzrə ÜDM	HƏ			
ÜDM və onun geriləmələri				HƏ

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Model proqnozlarının verilənlərə uyğunluğu eyni makroiqtisadi dəyişənin bütün artım tempi üçün Kolmoqorov-Smirnov (KS) testinin orta p-dəyərləri əsasında ölçülür.

Bütün makroiqtisadi dəyişənlər üçün hesablamaların nəticələri "Student's t" paylanması ilə ibarət ən yüksək orta p-dəyərlərini göstərir, buna görə də ssenari ehtimalını qurmaq üçün həmin nəticələrdən istifadə olunur.

Təxmin edilən parametrlərə əsasən, 0.1% interval ilə 1000 kvantil hesablanmış, onların ortalaması dəyişənlər üzrə ssenariyə çevrilmişdir. Hər bir ssenariyə çəki əmsali təyin etmək üçün Monte Karlo simulyasiyasını tətbiq edərək birgə ehtimal cədvəlləri hesablanmışdır.

Yekun defolt ehtimalı dərəcələri bu ssenariləri əks etdirir və yuxarıda qeyd olunan ehtimal ilə ölçülmüş orta çəki əmsallarından ibarətdir.

Makroiqtisadi amillər. Bankın daxili proqnozları növbəti üç il ərzində gözənilən makroiqtisadi inkişaf üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir. Üç ildən sonra heç bir makroiqtisadi təsir nəzərə alınmamışdır. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin defolt ehtimalına təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etmək müəyyən edilmişdir.

Digər iqtisadi proqnozlarda olduğu kimi, bu proqnozlarda da yüksək dərəcədə qeyri-müəyyənlik mövcuddur və bu səbədən, faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank hesab edir ki, bu proqnozlar mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir.

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD). LGD defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcunun əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Gözlənilən zərərlər hesabat dövrünün sonunda cari dəyərə diskontlaşdırılır.

LGD kontragentin və maliyyə alətinin növündən asılıdır. LGD defolt hadisəsinin baş vermesindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin hesablanması defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən hesablanır.

LGD defolt olmuş kredit üzrə zərərin həcmi ilə bağlı Bankın proqnozunu əks etdirir. LGD kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır.

12 aylıq və bütöv müddət üzrə LGD defolt hadisəsinin baş vermesindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin qiymətləndirilməsi yanaşması üç mümkün müddətə bölünə bilər:

- LGD-nin girovun müəyyən xüsusiyyətləri əsasında qiymətləndirilməsi;
- LGD-nin defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfel əsasında hesablanması; və ya
- LGD-nin fərqli amillər və ssenarilərdən asılı olaraq fərdi qaydada müəyyən edilməsi.

LGD-ni hesablayarkən Bank girovun proqnozlaşdırılan dəyəri, əvvəlki dövrlərdə satış üzrə güzəştlər, həmçinin daşınmaz əmlak, pul və likvid qiymətli kağızlar ilə təmin edilmiş kreditlərə dair digər amillər kimi müəyyən xüsusiyyətləri nəzərə alır. LGD korporativ kreditlər və təminatlı/təminatlısız fərdi kreditlər üzrə qalıqın ödənilməsi ilə bağlı mövcud olan ən son statistik məlumatlardan istifadə etmək kollektiv əsasda hesablanır.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD). EAD hesabat dövründən sonra riskin məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində riskin qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir.

Bərpa olunan kreditlər üzrə EAD Kredite Konvertasiya Əmsalından (CCF) istifadə etmək qiymətləndirilir. CCF müəyyən müddət ərzində balansdankənar məbləğlərin balans öhdəliyinə çevrilməsi ehtimalını əks etdirən göstəricidir. CCF, 3-12 aylıq əvvəlki vəziyyətlə müqayisədə defolt anında balansdankənar məbləğin balans məbləğinə maksimum (riyazi ortalama) konvertasiya faizi hesab edilir. Maliyyə zamanları üzrə CCF beynəlxalq "Basel 3" standartına əsasən müəyyən edilir.

EAD maliyyə alətinin növünə görə fərqlənən gözlənilən ödəniş grafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdefələli kreditlər üçün EAD borcun tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman borcun tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir. Bərpa olunan kreditlər üçün EAD istifadə edilmiş vəsaitlərin cari qalıqını defolt anında qalan limitin gözlənilən istifadəsini nəzərdə tutan "Kredite Konvertasiya Əmsalına" əlavə etmək proqnozlaşdırılır.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Bu fərziyyələr kreditin növü, cari istifadə limiti və müəyyən borc alanın davranış xüsusiyyətlərindən asılı olaraq dəyişir.

Merhələlərin müəyyən edilməsi

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi maliyyə aktivinin üç mərhələli model üzrə hansı mərhələyə təsnifləşdirilməsindən asılıdır. 1-ci Mərhələdə - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, aktivin effektiv faiz dərəcəsini balans dəyərinə tətbiq edir.

• Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (2-ci Mərhələ)

İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artma olub-olmamasının qiymətləndirilməsi bütün portfel üzrə aparılır (2-ci Mərhələ). 2-ci Mərhələni müəyyən etmək üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğu Bankın Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən müəmmad olaraq nəzərdən keçirilir və təhlil edilir. Maliyyə aktivlərinin ödəniş 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan bir və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Bank maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 31-90 gün gecikdirildikdə;
- vaxtı keçmiş kreditlər restrukturizasiya edildikdə;
- Müştərilərin öz öhdəliklərini yerinə yetirməməsi səbəbindən nağdsız kreditlər nağd pul kreditinə qaytarıldıqda;
- Müştərinin maliyyə vəziyyətinin pisləşməsi ilə bağlı rəhbərlik tərəfindən hər hansı digər məlumat təqdim edildikdə.

2-ci Mərhələ üzrə şərtlər yerinə yetirilmədikdə, müəyyən edilən sınaq müddəti ərzində (6 ay) borc alanın 10 gündən çox vaxtı keçmiş digər kredit qalıqları olmadıqda, maliyyə alətləri 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Kreditin ödəniş 10 gündən artıq gecikdirildikdə və ya kredit təkrar restrukturizasiya edildikdə, sınaq müddəti sıfırlanır.

Maliyyə aktivini keyfiyyət göstəricisi əsasında 2-ci Mərhələyə köçürüldüyü halda, Bank həmin göstəricinin saxlanması və ya dəyişdirilməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

GKZ modellərinə daxil edilmiş proqnozlaşdırılan məlumatlar. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının qiymətləndirilməsi və gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması zamanı dəstəkləyici proqnozlaşdırılan məlumatlardan istifadə edilir. Bank kredit riski və gözlənilən kredit zərərlərindəki dəyişikliklərə uyğun olan bezi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar ("əsas iqtisadi ssenari") Bank tərəfindən təqdim edilir və növbəti üç il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin PD, EAD və LGD-yə təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defoit səviyyəsinə, eləcə də LGD və EAD-nin komponentlərinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Əsas iqtisadi ssenariyə əlavə olaraq, Bankın Risklərin İdarə Edilməsi departamenti ssenari çəkili ilə yanaşı digər mümkün ssenariləri də təmin edir. İstifadə edilən digər ssenarilərin sayı qeyri-xətilliyin təmin edilməsi üçün əsas məhsulun hər bir növünün təhlili əsasında müəyyən edilir. Ssenarilərin sayı və xüsusiyyətləri hər bir hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir. Ssenari çəkili seçilmiş hər bir ssenarinin əks etdirdiyi mümkün nəticələrin həcmi nəzərə alaraq, statistik təhlil və ekspert mülahizəsi əsasında müəyyən edilir. SICR hər bir əsas və digər ssenarilər üçün bütöv müddət üzrə PD-ni müvafiq çəki ssenarilərinə, eləcə də kəmiyyət və məhdudlaşdırıcı meyarlara vurmaqla qiymətləndirilir. Bu, bütöv maliyyə alətinin 1-ci, 2-ci və ya 3-cü Mərhələlərə aid edilməsini və 12 aylıq və ya bütöv müddət üzrə GKZ-nin qeydə alınmasını müəyyən edir. Bu qiymətləndirmədən sonra Bank GKZ-ni ehtimal ilə ölçülmüş 12 aylıq GKZ (1-ci Mərhələ) və ya ehtimal ilə ölçülmüş bütöv müddət üzrə GKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlər) kimi qiymətləndirir.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Ehtimal ilə ölçülmüş bu GKZ-lər müvafiq GKZ modelindəki hər bir ssenarini sınaqdan keçirməklə və müvafiq ssenari çəkisinə vurmaqla (ilkin məlumatların çəkisindən fərqli olaraq) müəyyən edilir.

Hər bir iqtisadi proqnozda olduğu kimi, onların reallaşması ilə bağlı fərziyyələr və ehtimallar yüksək dərəcəli qeyri-müəyyənliklə əlaqədardır və buna görə də faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank bu proqnozları mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminləri kimi hesab edir və seçilmiş ssenarilərin mümkün ssenarilərin diapazonunu düzgün əks etdirməsini müəyyən etmək üçün Bankın fərqli portfelleri daxilində qeyri-xetliliyi və assimetriyalılığı təhlil etmişdir.

Bank maliyyə aktivləri üzrə təxminlər və faktiki zərərər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Belə fərqlərin təhlili (bek-testing) ən azı ildə bir dəfə aparılır.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi metodologiyası üzrə bek-testing nəticələri Bankın rəhbərliyinə təqdim edilir və səlahiyyətli şəxslərlə razılaşdırıldıqdan sonra modellərin və fərziyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün növbəti addımlar müəyyən edilir.

Bankın monetar aktiv və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya aşağıdakı kimidir:

	2021				2020			
	Azərbaycan	İƏT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	161,170	27,079	14,676	202,925	87,235	93,612	2,693	183,540
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	10,100	12,276	-	22,376	1,750	6,131	3,579	11,460
Müştərilərə verilmiş kreditlər	149,579	-	-	149,579	125,683	-	-	125,683
Borç qiymətli kağızlara investisiyalar	13,505	-	-	13,505	23,096	-	-	23,096
Səhr maliyyə aktivləri	3,039	-	-	3,039	2,971	-	-	2,971
Cəmi aktivlər	337,393	39,355	14,676	391,423	240,735	99,743	6,272	346,750
Öhdəliklər								
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	20,207	-	-	20,207	11,972	-	-	11,972
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	286,424	-	-	286,424	249,563	-	-	249,563
Səhr maliyyə öhdəlikləri	14,704	-	-	14,704	7,781	-	-	7,781
Cəmi öhdəliklər	321,335	-	-	321,335	269,316	-	-	269,316
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	16,058	39,355	14,676	70,088	(28,581)	99,743	6,272	77,434

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi üçün mürekkəb sistem tərtib etmişdir. Likvidliyin idarə edilməsi metodları və hesabatları Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən, bazarda fəal alınıb-satılan və müxtəlif aktivlər portfeline sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat saxlayır və bütün filialları, bankomatları və müxbir hesablarıdakı qalıqları üzrə çox effektiv pul vəsaitlərinin idarə edilməsi sistemini istifadə edir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi minimum 30% likvidlik əmsalına əsaslanaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilir və idarə edilir. 31 dekabr tarixinə bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	2020
Anlı likvidlik əmsalı	73.56%	63.33%

Bank pandemiyanın və neft qiymətlərindəki azalmanın likvidlik vəziyyətinə potensial təsirini yaxından izləyir. Depozit faizləri faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər və bank sektorundakı ümumi likvidlik vəziyyəti ilə əlaqədar mütemadi olaraq tənzimlənir. Müşətilərlə əməliyyatlar kreditləşmə prosesi daxil olmaqla, mümkün likvidlik təsirləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.

Likvidliklə bağlı görülmə tədbirlər nəticəsində 2021-ci ildə Bank kritik likvidlik mövqeyi ilə üzləşməmiş və ölkədəki iqtisadi və maliyyə şəraitinin gözənilən normallaşması sayəsində 2022-ci ildə likvidlik vəziyyətinin daha da yaxşılaşacağını gözləyir.

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili. Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabr tarixinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilməsi hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödəniş tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərini əks etdirmir.

31 dekabr 2021	3 aydan az	3 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	1,669	2,575	6,395	15,095	25,734
Müşətilərə ödəniləcək vəsaitlər	268,835	7,873	10,701	-	287,409
Sair maliyyə öhdəlikləri	2,779	1,755	5,492	4,678	14,704
Cəmi diskontlaşdırılmamış maliyyə öhdəlikləri	273,283	12,203	22,588	19,773	327,847

31 dekabr 2020	3 aydan az	3 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	455	1,295	6,479	13,673	21,902
Müşətilərə ödəniləcək vəsaitlər	224,294	7,560	19,207	37	251,098
Sair maliyyə öhdəlikləri	2,634	1,435	2,414	1,298	7,781
Cəmi diskontlaşdırılmamış maliyyə öhdəlikləri	227,383	10,290	28,100	15,008	280,781

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri müqavilə müddətləri üzrə göstərilir. Hər bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
2021	6,031	9,714	58,933	20,895	95,573
2020	4,851	8,090	68,501	35,320	116,762

Bank şərti öhdəliklər və ya təəhhüdlərin öhdəliyin müddəti başa çatana qədər yerinə yetirilməsinin tələb olunmayacağını təxmin edir.

Bankın öz öhdəliklərini ödəmək qabiliyyəti eyni müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətinə əsaslanır.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli dərəcədə maliyyə vəsaiti cəlb etmir.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri emanətinin tələbi ilə qaytarmalıdır (Qeyd 17).

Bank likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırılmamış məbləğlər nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Bank aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik kəsirə nəzarət edir:

	3 aydan az	3 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2021-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	283,548	71,936	19,486	16,473	391,423
Maliyyə öhdəlikləri	274,595	11,482	20,215	15,043	321,335
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə					
esasen xalis likvidlik kəsiri	8,953	60,454	(749)	1,430	70,088
31 dekabr 2020-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	268,480	42,758	22,740	12,772	346,750
Maliyyə öhdəlikləri	227,469	9,487	22,928	9,432	269,316
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə					
esasen xalis likvidlik kəsiri	41,011	33,271	(188)	3,340	77,434

Bazar riski. Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcələri və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində təəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya töməmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski. Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir. 31 dekabr 2021 və 2020-ci il tarixinə Bankın dəyişən faizli maliyyə alətləri olmamışdır.

Valyuta riski. Valyuta riski maliyyə alətinin dəyərinin xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə təəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Hesabat dövrünün sonuna Bankın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	31 dekabr 2021			31 dekabr 2020		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqə	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqə
AZN	267,685	(191,325)	76,360	191,261	(126,248)	65,013
ABŞ dolları	97,461	(104,497)	(7,036)	110,662	(112,507)	(1,845)
Avro	24,100	(23,434)	666	22,805	(28,230)	(5,425)
Digər	2,177	(2,079)	98	22,022	(2,331)	19,691
Cəmi	391,423	(321,335)	70,088	346,750	(269,316)	77,434

Aşağıdakı cədvəllər Bankın 31 dekabr tarixinə qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul axınları üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütün digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatla təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərinə görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatla təsirdən fərqlənir. Cədvəldə mənfəət məbləğ mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə xalis potensial artımı əks etdirir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Valyuta	Mezənnədə artım, % 2021	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2021	Mezənnədə artım, % 2020	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2020
ABŞ dolları	10.00	(704)	10.00	(185)
Avro	10.00	67	10.00	(543)

Valyuta	Mezənnədə azalma, % 2021	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2021	Mezənnədə azalma, % 2020	Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir 2020
ABŞ dolları	(10.00)	704	(10.00)	185
Avro	(10.00)	(67)	(10.00)	543

Əməliyyat riski. Əməliyyat riski sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl getirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi həmin risklərin idarə edilməsi üçün effektiv alet ola bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, giriş, təsdiqləmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

24 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər					
	Qiymətləndirmə tarixi	Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müəhəzə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müəhəzə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyər açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2021	16,898	186,026	-	202,924
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2021	-	22,376	-	22,376
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2021	-	-	147,115	147,115
ARMB-nin notları və digər istiqrazlar	31 dekabr 2021	13,266	-	239	13,505
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2021	-	3,039	-	3,039
Ədalətli dəyər açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2021	-	20,207	-	20,207
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2021	-	285,336	-	285,336
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2021	-	14,704	-	14,704

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

24 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

		Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			
	Qiymətləndirmə tarixi	Real bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	Cəmi
Ədalətli dəyərli açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2020	183,540	-	-	183,540
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2020	-	11,460	-	11,460
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2020	-	-	120,553	120,553
ARMB-nin notları və digər istiqrazlar	31 dekabr 2020	23,036	-	60	23,096
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2020	-	-	2,971	2,971
Ədalətli dəyərli açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2020	-	-	11,972	11,972
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2020	-	-	247,255	247,255
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2020	-	-	7,781	7,781

Ədalətli dəyərle əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri. Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərle əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Tanınmamış gəlir/zərər
2021			
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	202,924	202,924	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	22,376	22,376	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	149,579	147,115	(2,464)
Borc və kapital qiymətli kağızlara investisiyalar	13,505	13,505	-
Sair maliyyə aktivləri	3,039	3,039	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatlarına ödeniləcək vəsaitlər	20,207	20,207	-
Müştərilərə ödeniləcək vəsaitlər	286,424	285,336	1,088
Sair maliyyə öhdəlikləri	14,704	14,704	-
2020			
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	183,540	183,540	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	11,460	11,460	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	125,683	120,553	(5,130)
Borc və kapital qiymətli kağızlara investisiyalar	23,096	23,096	-
Sair maliyyə aktivləri	2,971	2,971	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatlarına ödeniləcək vəsaitlər	11,972	11,972	-
Müştərilərə ödeniləcək vəsaitlər	249,563	247,255	2,308
Sair maliyyə öhdəlikləri	7,781	7,781	-

24 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxminən bərabər olan aktivlər. Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin müddətsiz depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan emanet hesablarına da tətbiq edilir.

Amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri. Kotirovka olunan edilmiş notların ədalətli dəyəri hesabat tarixində kotirovka edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Kotirovka olunmayan alətlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, müştəri depozitləri, kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər, kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər, ələcə də sair maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və ödəniş tarixində qalmış müddəti olan borc alətlərinin cari dərəcələri əsasında gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək qərarlaşdırılır.

25 Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması

BMS 24 "Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması" standartına uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Her bir potensial əlaqəli tərəf münasibətini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin heyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər.

YKB və KFS əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolayı nəzarət edir və onlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Bank bu müəssisələrlə kreditlərin verilməsi, depozitlərin götürülməsi, pul vəsaitləri ilə hesablaşmalar və valyuta əməliyyatları da daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, bank əməliyyatlarını heyata keçirir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə cari qalıqlar aşağıda göstərilir:

	2021		2020	
	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
1 yanvar tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, ümumi	2,288	3	1,360	-
İl ərzində yerləşdirilmiş depozitlər	-	-	1,138	-
İl ərzində ödənilmiş depozitlər	-	-	(2,498)	-
Carli hesablar üzrə xalis hərəkət	(1,552)	(3)	2,289	3
Məzənnə fərqlərindən gəlir/zərər	-	-	(1)	-
31 dekabr tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, ümumi	736	-	2,288	3
Çıxışın: 31 dekabr tarixinə dəyərsləşmə üzrə ehtiyat	(7)	-	(37)	-
31 dekabr tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər, xalis	729	-	2,251	3
31 dekabr tarixinə carli hesablar	736	-	2,288	3

25 Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Baş Müəssisənin Bankdakı cari hesablarının qalığı 736 AZN (2020: 2,288 AZN) təşkil etmişdir. İl ərzində Baş Müəssisə (2020: 0.25% faiz dərəcəsi ilə 1,138 AZN məbləğində depozit) və ümumi nəzarətdə olan müəssisələr (2020: sıfır) tərəfindən Bankda depozit yerləşdirilməmişdir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə gəlir və xərclər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2021		2020	
	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Faiz gəlirləri	-	70	-	-
Faiz xərcləri	-	(4)	-	(39)
Haqq və komissiya gəlirləri	-	41	-	22
Haqq və komissiya xərcləri	(107)	-	(99)	(1)
Ümumi və inzibati xərclər	(156)	(720)	(213)	(477)

3 üzvdən (2020: 4 üzv) ibarət olan əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	2020
Əmək haqqı və qısamüddətli ödənişlər	1,402	1,195
İşçilər üzrə hesablanmış digər xərclər	80	76
Cəmi əsas idarəedici heyətə ödənişlər	1,482	1,271

26 Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) tənzimləyici orqanın müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı əmsallarının təmin edilməsidir. Tənzimləyici orqanın müəyyən etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın İdarə Heyətinin Sədri və Baş Mühasibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanması təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Tənzimləyici orqan hər bankdan və ya bank qrupundan: (a) səhmdar kapitalını minimal 50,000 AZN (2020: 50,000 AZN) səviyyəsində saxlamağı; (b) cəmi nizamnamə kapitalının risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('cəmi kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 10% (2020: 10%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı; və (c) 1 dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('1 dərəcəli kapital əmsalı') müəyyən edilmiş minimal 5% (2020: 5%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı tələb edir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2021-ci il ərzində kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

26 Kapitalın adekvatlığı (davamı)

31 dekabr tarixinə Bankın kapitalın adekvatlığı əmsalı tənzimləyici orqanın tələblərinə əsasən aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2021	2020
1-ci dərəcəli kapital	79,592	78,969
2-ci dərəcəli kapital	2,447	2,955
Çıxılslar – kapitaldan tutulmalar	(7,746)	(8,152)
Cəmi məcmu kapital	74,293	73,772
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	217,946	167,521
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	33.07%	42.31%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	34.09%	44.04%

27 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

COVID-19 pandemiyası. COVID-19 pandemiyası ilə mübarizə çərçivəsində Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tətbiq edilən sərt xüsusi karantin rejimi tədbirləri (seyahət məhdudiyyətləri, karantinlər, iş yerlərinin və digər xidmət sahələrinin bağlanması, ölkə daxilində müəyyən erazilərdə qapanmalar) 2021-ci ilin yanvar ayında dayandırılmışdır. Nazirlər Kabinetinin 16 yanvar 2021-ci il tarixli "Azərbaycan Respublikasında COVID-19 xəstəliyi əleyhinə 2021-2022-ci illər üçün Vaksinasıya Strategiyasına" dair Sərəncamına əsasən Azərbaycan əhəlisinin vaksinasıyasına tədricən başlanılmışdır.

Kapitalın adekvatlıq əmsalları hazırkı maliyyə hesabatlarının buraxıldığı tarixə prudensial normativlərdən daha yüksək səviyyədə saxlanılmışdır. Həssaslıq təhlili göstərir ki, mövcud kapital buferləri COVID-19 epidemiyasının gələcək inkişaf dinamikasından yaranan biləcək riskləri aradan qaldırmağa imkan yaradır.

Qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər. Əmanətlərin sığortalanması haqqında qanunun 2.1.2.7-ci maddəsinə edilmiş dəyişikliyə əsasən 2021-ci ildən başlayaraq fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar açdığı bank hesablarındakı 20.000 manatadək pul vəsaitləri də qorunan əmanətlərə aid ediləcək və bununla da banklar tərəfindən əmanətlərin sığortalanması üçün Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna (ƏSF) ödəniləcək rüblük təqvim haqlarını artacaq. Bundan əlavə, ƏSF-in təqdim etdiyi məktuba əsasən 2021-ci ildən başlayaraq rüblük haqlar qorunan əmanətlərin 0,05%-i həcmində artırılmışdır (və ya illik 0,2%).

Mərkəzi Bank COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar güzəşt paketi tətbiq etmiş və banklara pandemiyanın təsiri səbəbindən restrukturizasiya edilmiş kreditlər üzrə ehtiyatları 1 mart 2020-ci il tarixindəki səviyyədə saxlamasına icazə vermişdir. Bu güzəştin tətbiqi 1 aprel 2021-ci il tarixindən dayandırılmışdır və müvafiq olaraq, banklar kreditlər üzrə ehtiyatları müştərilərin ödəniş davranışlarını nəzərə alaraq mövcud qaydalara uyğun olaraq yeniləyəcəklər.

24 fevral 2022-ci il tarixində Rusiya hökuməti Ukraynaya qarşı əsassız hücum əməliyyatlarını başlatmışdır. Bu təcavüzkar hərəkət dünya ictimaiyyəti tərəfindən pislənib və Rusiya Federasiyasına qarşı bir sıra tədbirlərin görülməsi və Ukraynaya dəstək verilməsi ilə nəticələnmişdir.

Rusiya və Ukrayna arasında başlamış münaqişə ilə əlaqədar Bank "İş Bankası Rusiya"da yerləşdirilmiş 6,120 AZN məbləğində depozitli 31 mart 2022-ci il tarixində (ilk ödəniş tarixi 2022-ci ilin dekabr ayı) geri götürmüşdür. Rusiya banklarında saxlanılan digər əhəmiyyətli müddətli depozit və ya cari hesab qalıqları mövcud deyil.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və müştərilərə ödəniləcək məbləğlər də daxil olmaqla, qalan maliyyə alətləri ilə bağlı Rusiya və ya Ukrayna bazarında əhəmiyyətli risk yoxdur. Bu səbəbdən, Bank kredit və ya depozit portfelinin keyfiyyətinin pisləşməsinə və ya GKZ-də müvafiq artım gözləmir.